

ҲАММА — УМУМХАЛҚ ҲАМЖАРАТИ

Унинг ҳар бир соати, дақиқаси жонажон Ватанимиз равнақи йўлидаги унумли меҳнат билан ўтсин, азиз юртдошлар!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Кишлоқ ХАКЖИКАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади

Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади

Баҳоси 3 тийин.

1988 йил 16 апрель

ШАНБА

№ 88 (4.284).

АНЪАНАГА САДОҚАТ

Ҳар бир нарсанинг ибтидоси бўлганидек, коммунистик шанбаликларнинг ҳам сарчасмаси бор. Дастлабки халқ ҳаёти ушундай нарсаларга олиниш тўғрисида бўлибди. Ушунда «Москва-Сортировочная» депосининг ўн беш ишчиси сменада кейин қилиб, бузуқ паровозларни ремонт қилиб берган, темир йўл ҳаракатининг давом этишига кўмаклашган эди. Ҳозирги ўқувлар билан баҳо берилган бўлса, учта паровоз ҳеч гап эмасдек кўринади. Бироқ Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида — мамлакатда совуқ, очлик ва юпунлик ҳужуми сурган, фабрика ва заводлар бекор турган, темир йўллари қор қоплаб ётган бир пайтда — шанбалик ўқазмиш ташаббускорларининг янги ҳаёт кўриш ишига қўшган ҳиссаси беқиёс эди.

Янги починнинг тўғрилиги учта эмас, балки уч юзта ва ҳатто уч мингта паровоздан муҳимроқ бўлиб, Владимир Ильич Ленин бундай оқилоноб ҳаракатга катта аҳамият берганди. Шанбаликларни расм қилиш, уларни ривожлантириш, ёйиш, яхшилаш, одатга сингдириш ўстада йиллаб ва ўн йиллаб ишлаймиш. Биз коммунистик меҳнат ғалабасига эришамиз,— деб баёроқ қилган эди ҳоким.

Узоқ 1919 йилда пайдо бўлган меҳнат анъанаси ҳозир ҳам барҳайбат. Миллионлаб совет кишилари ҳар йили Коммунистик партия ва Совет давлатининг асосчиси Владимир Ильич Ленин туғилган кун арафасида шанбаликка чиқиб, совикли Ватан равнақи йўлида юксак унумли бўлибди. Меҳнат намуналарини кўрсатмоқдалар. Ажойиб ёзувчи А. М. Горький шундай ёзган: «Қаршимда озоқ нисбатининг меҳнат билан жуда улкан нафис зурафга айлانган эрининг улғур манзараси намоён бўлади. Ҳамма одамлар онглиқлар ҳамда уларнинг ҳар бирга ўзи яратётган, атрофда содир бўлаётган нарсаларнинг барчаси учун шахсий масъулият ҳисси ҳосил. Қайси қараманг, шаҳарлар, боғлар, улғур бинолар, ҳамма жойда инсон оғми билан бўйсундирилган ва ушундай ташаббус билан кўришнинг унинг учун нисбатан турбиди. Техниканинг жиҳатдан енгиллашган, иқтисодий жиҳатдан қайта қарор қилинган меҳнат инсон учун заҳи-шавқ айланибди. Биз, ҳозирги авлод тудди шундай меҳнатга эришдик. Мамлакатимизда ҳақиқий байрам бўлиб қолган коммунистик шанбалик йилларида бундай айниқса ёрқинроқ ҳис этиш мумкин. Минглаб ўн минглаб коллективлар қизил шанбаликка тарафда кўра эканлар, ички резервлар ва имкониятларини излайдилар, моддий ресурслар, электр энергияси, бинокорлик материалларини тежайдилар, умумхалқ ҳаёти кунини шу ҳисобдан ишлайдилар.

Ушунинг билан йилликнинг иккинчи йилида Совет Ўзбекистон меҳнаткашлари коммунистик шанбаликда ҳар қачон-қачон фаоллик билан қатнашдилар. Қарийб 9,5 миллион киши ўз иш жойида, шаҳарлар, посёлкалар ва қишлоқларини ободонлаштиришда зарбдорчасига меҳнат қилди. Улар 14 миллион сўмликдан кўпроқ қурилиш-монтаж ишларини қилди, 44 миллион 475 минг сўмлик саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарди. Шанбаликда республика меҳнаткашлари 7 миллион 650 минг сўм ишлаб топдилар, унинг беш йиллик фондида ўтказдилар.

Бу қуруқ рақамларнинг ўзи ўша кунини ҳужум сурган эркин меҳнат кўтаринкилигини тўла акс эттиришни қийин. Бироқ буюк почин анъаналарига чексиз садоқатли одамларимиз қанчалар кўп! Ушунинг билан йилликнинг иккинчи йилида тарзати бера олади. Шанбаликнинг кейин ҳам бундай зарбдорона меҳнат маромини бўшатирилмаслиги, ақсизча, унинг кундалик таомилга айланиши айниқса муҳимдир. Шунга эришилган тақдирдагина партияимиз Ўзбекистон меҳнаткашлари олдига қўйган улғур вазифаларини муваффақият билан атай оламиз.

Шундай қилиш биз учун айниқса муҳимдир, чунки кейинги йилларда республика иқтисодиксининг ривожланиши суръатлари бир мунча сусайди, қўзғалмаччилик, қўшб ёзиш, пора-хўрлик, ширваҳўрлик сингари салбий ҳолатлар батаном бери-ҳам топангана йўл. Турғулини йилларда қишлоқ хўжалигини энгилари ҳосилдорлигини, меҳнат унумдорлигини пасайиб кетди, маҳсулот тананари қийматлашди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев республика раҳбар ҳодимлари ҳузурида сўзлаган нутқида бундай деди: «Республикада яратилган потенциал зарур самара бермаётган экан, бу ишдаги нуқсон асосатидир. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигига кўпалаб маблағ сарфланган эди. Кўйидаги рақамларга эътибор беринг: 1970 йилдан 1986 йилгача қишлоқ хўжалигининг фонд билан таъминлангани 4,1 баравар кўпайди, яъни маҳсулот эса фақат 1,5 баравар ўсди. Меҳнат унумдорлиги эски даражада қолиб кетди. 80-йилларнинг бошидан бери республикада қишлоқ хўжалик маҳсулотини ҳажми ўсмапти, бу нисбатда ташвишли тенденциядир».

Бутун Ўзбекистоннинг миллионлаб меҳнаткашлари шанбаликка чиқадилар, бўлғуси муваффақиятларга мустақам замин яратадилар. Қоим ишонч билан айтиш мумкин, янги-дан-янги ютуқлар кўлга киритилди, албатта. Ҳар бир меҳнат коллективидеги кўтаринкилик, иштин шундан далолат берапти. Ҳозирги пайтда ҳамма жойда турғулини даври оқибатларини тезроқ тўғатиш, саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалигидеги олдинги марраларга чиқиб олиш учун қизғин кураш олиб боришмоқда. Кўпчилик корхоналар ва ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар коммунистик шанбаликка тайёргарлик кўра эканлар, эҳтимолларига оширилган социалистик мажбуриятлар олдидилар.

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига қарашли Тошкент ремонт-экскаватор таъмирлаш-механика заводининг Виктор Илев бошлик комплекс бригадаси аъзолари шанбаликда рекорд унумдорлигига эришди ва ҳақ қилди. 16 апрелда «Уз-машини» «Уз-машини» ишлаб чиқариш бirlашмаси ҳайдовчилари йил бошидан буён тежаб қилинган йилги ҳисобига қарийб мингта рейсини амалга оширдилар. Ҳудуди шу кунини Тошкент, Фарғона, Самарқанд, Наманган областлари хўжалиқлари 200 та автомашинани йўл олади. Улар оқиб-оқиб саноатининг қайта ишлаш корхоналарига 300 тоннадан ортиқ гўшт ва сут маҳсулотлари етказиб берадилар. Бухородаги «Агропромхизм» бирлашмаси мутахассислари Когон ва Вобекент наслии парранда репродукторлари ҳазиналарига усунуларини монтаж қилишга киришдилар.

Республика агроносот комплекс ҳодимлари коммунистик шанбалик кунини зарбдорчасига меҳнат қилдилар. Ҳозир деҳқонларимиз учун эҳ қолзарб палла бошланди: эски қизғин бормоқда. Улар бир йиллик ва кўп йиллик ўтлар, илдиш-мелани эканлар уруғини тупроққа қадашини тугаллаш арафасида туршибди. Сабзавоткорлар, картошкакорлар ҳам енг ишларидеги ишга киришганлар. Ўзбекистоннинг ҳамма областларида чигит экилмоқда. Сурхондарё, Бухоро, Наманган областлари пахтакорлари суръатини тобора оширмоқдалар.

Коммунистик шанбалик кунини ишчи корхонасидаги байрам деб атаймиш. Ўз иқтисодиксининг рўйига чиқадиган, кучимиз ва маҳоратимиз кўрнандан ўтадиган кун бутун. У янги чўққилар, совикли Ватанимиз фаровонлигини йўлида яна бир саломлик қадам бўлсин!

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сийсий бюроси 14 апрель кунини бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида КПСС Марказий Комитетининг меҳнаткашларининг халқаро бирдамлик кунини — Биринчи Май Ҳақириқларини тасдиқлади.

Мажлисида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг Ўзбекистон ССРга сафари тўғрисидаги ахбороти муҳома қилинди. Марказий Иқтисодий идоралар министрликлари ва ВПСИГА учрашувлар ва суҳбатлар чоғида меҳнаткашлар, партия ва ҳўжалик активлари илгари сурган масалаларининг ечимини топиш тақдир этилди. Айни вақтда республиканинг иқтисодий потенциалидан фойдаланишни яхшилаш ва шу асосда уни социал-иқтисодий ривожлантиришни юксалтириш зарурлигига алоҳида эътибор қаратилди. Тегилли тақдирларни КПСС Марказий Комитетидеги кўриб чиқиш учун тақдим этиш топирилди.

Мамлакатда халқ таълимини ташкил этиш ва уни бошқариш структураси тўғрисидаги тақдирлар кўриб чиқилди ва маълумланди. КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль пленуми йўл-йўриқларига мувофиқ бошқаруvingни янги структураси бу соҳада ягона давлат сийсийатининг янада самаралироқ ўтказилишини таъминлаш керак.

Янги тузилган СССР Халқ

таълими иттифоқ—республика давлат комитети зиммасига ўқитиш ва тарбия соҳасида стратегияни ишлаб чиқиш, прогнозлаш ва истиқболли планлаштириш вазифаси юкланди. Мазкур комитет умумий ўрта таълим концепциясини шакллантириш ва амалга ошириш, ўқув юртларининг ишлаб чиқариш ва фан билан иртиқаси самарали шаклланиши кенг қўлланиш, ўрта ва олий мактабни ўқитишнинг замонавий техника восталари билан яхшилош, кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш системасига илмий-методик ва ташкилий раҳбарлик қилиш, олий ўқув юртлари илмий потенциалдан фойдаланишни яхшилаш вазифаларини ҳал этиши керак. Халқ таълимини бошқариш соҳасидаги органларнинг ўқув тарбия муассасаларининг ҳуқуқлари кенгайтирилди. Бошқарув аппарати сонини анча қисқартириш кўзда тутилган.

Мажлисида М. С. Горбачевнинг Афғонистон Республикаси президенти Нажибулло билан 7 апрель кунини Тошкентда бўлиб ўтган учрашув тўғрисидаги ва Э. А. Шеварднадзе билан 3-6 апрель кунлари Қўбулга амалий визити чоғида Афғонистон раҳбарлари билан олиб борган музокаралари натижалари ҳақидаги ахборот тингилди. Совет—Афғонистон ҳамкорлиги ва ҳамжihatлигини ривожлантиришнинг боришдан, жумладан Афғонистон

муаммосининг ташқи жиҳатлари бартараф этилишидан мамуният изҳор этилди. Женева дипломатик жараёнининг якунланиши ва Афғонистон теварағидаги аҳвол сийсий йўл билан бартараф этилганлиги тўғрисидаги ҳужжатлар имзолалиниш бунинг натижаси бўлди.

Олий даражадаги Совет—Афғонистон учрашувини чоғида қабул қилинган Совет—Афғонистон қўшма баёоти шу учрашув якуни бўлди. Учрашув иккала томон бундан буён ҳам Афғонистон теварағидаги вазиятнинг ҳар томонлама бартараф этишга эришиш йўлида қатъий билан ҳаракат қилишга иштирокчилигини тасдиқлади. Эндилкида Женевада эришилган ахдомадор асосида Афғонистон муаммосининг ички жиҳатларини ҳал этиш алоҳида аҳамият касб этади. Мазкур муаммони ҳал этишга ёндашув баёотда аниқ равшан белгилар берилган, унда Афғонистондаги миллий яраш йўли, кенг коалиция негизида ҳуқумат тузиш сабот ва қатъий билан қўллаб-қувватланиши ва бундан Афғонистон ичкарисидаги вазиятнинг бартараф этиш масалалари фақат афғонларнинг ўзларига тегишли ва уларнинг алоҳида ҳуқуқи эканлиги айтилди.

Сийсий бюроси М. С. Горбачевнинг ЧПК Марказий Комитети Президиуми аъзоси, СССР президенти Г. Гусак билан суҳбатлари ва А. А. Громикиннинг у билан олиб

борган музокаралари якунларини кўриб чиқди ва маълумланди. Мазкур визит чоғида амалга оширилган ишларнинг фойдали бўлганлиги, СССР билан СССР ўртасидаги қардошларча дўстлик ва сийсий иттифоқни мустақамлашнинг муҳимлиги таъкидланди. Қайта қуриш ва демократиялаш йўли турли соҳаларда Совет—Чехословакия ҳамкорлиги имкониятларини рўйбга чиқарди, Совет Иттифоқи ва Чехословакия халқларини маънавий жиҳатдан яқинлаштириш учун принципал янги шароит яратди, деб қатъий ишонч билдирилди.

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюроси М. С. Горбачевнинг амалий визити билан СССРга келган ПБП Марказий Комитети Сийсий бюросининг аъзоси, ПХР Министрлар Советининг раиси Э. Г. Месснер билан суҳбат ва Н. И. Рижковнинг у билан олиб борган музокаралари якунларини маълумланди. Визит чоғида эришилган ахдомадор муаммалар ишлаб чиқариш ва технология кооперациясини, иқтисодий ҳамкорлигининг янги илгир шаклларида кенг фойдаланиш асосида интеграция алоқалари самарадорлигини ошириш учун яхши замин яратди. Мажлисида 1987 йил апрель ойида имзолашган идеология, фан ва маданият соҳасида ҳамкорлик тўғрисидаги Совет—Польша декларацияси қондаларини амалга ошириш юзасидан куч-

гайратларни активлаштириш муҳимлиги таъкидланди. КПСС ва ПБП ўртасидаги, иккала мамлакат халқлари ўртасидаги қардошларча дўстлигини янада мустақамлаш, Совет—Польша муносабатлари бутун комплексини ривожлантириш ва тақомиллаштиришда М. С. Горбачевнинг Польшага бўлажак визити принципал муҳим аҳамиятга эга бўлиши таъкидланди.

Мажлисида М. С. Горбачевнинг Социалистик интернационал раиси, Германия Социал-демократик партиясининг фахрий раиси В. Брандт билан учрашув тўғрисидаги, шунингдек А. А. Громикиннинг В. Брандт билан бўлиб ўтган суҳбатлари тўғрисидаги ахборот тингиланди. КПСС ва Социалистик интернационал муносабати билан Финляндияда ўтказилган тадбирларда иштирокчи якунлари кўриб чиқилди. Шартнома амал қилиб турган 40 йил мобайнида Совет—Финляндия ҳамкорлиги соҳасида тулганган тақриб халқаро ҳамжиятнинг ядроси, зуравонликдан ҳоли дунёни бўғди этишга қаратилган куч-ғайратларга мамлакатларимиз ва халқларимиз қўшган саломлик ҳиссасидир, деб таъкидланди.

Л. Н. Зайковнинг Финляндия Президенти М. Койвисо, Финляндиянинг бошқа раҳбарлари, шу мамлакатнинг иқтисодий-сийсий ва савдо-саноат доираларини вакиллари билан ўтказилган суҳбатлари натижалари маълумланди.

КПСС Марказий Комитети Сийсий бюросининг мажлисида совет иқтисодиксининг ривожлантириш ва халқаро ҳамкорлигини мустақамлашнинг бошқа аҳим масалалари билан ҳам муҳома қилинди.

ва ўзаро мақбул тарзда ҳал этиш йўллари қидириб топиш принципини асосида арабисроил можаорсини ҳал этишга ёндашувнинг тўғрилигини тасдиқлади. Сийсий бюроси қозир Яқин Шарқда аҳволни ҳар томонлама бартараф этишга эришиш учун яна ҳам қўлайроқ шарт-шароит вужудга келаётганлигини таъкидлаб, шу мақсадда Яқин Шарқ ҳусусида халқаро конференцияни тезроқ чакориш учун куч-ғайратларини, жумладан БМТ доирасидаги куч-ғайратларини янада кўпайтириб бориш зарурлигини ўқидириб ўтди.

Л. Н. Зайков бошчилигидаги Совет Иттифоқи делегациясининг дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Совет—Финляндия шартномасининг 40 йилги муносабати билан Финляндияда ўтказилган тадбирларда иштирокчи якунлари кўриб чиқилди. Шартнома амал қилиб турган 40 йил мобайнида Совет—Финляндия ҳамкорлиги соҳасида тулганган тақриб халқаро ҳамжиятнинг ядроси, зуравонликдан ҳоли дунёни бўғди этишга қаратилган куч-ғайратларга мамлакатларимиз ва халқларимиз қўшган саломлик ҳиссасидир, деб таъкидланди.

Л. Н. Зайковнинг Финляндия Президенти М. Койвисо, Финляндиянинг бошқа раҳбарлари, шу мамлакатнинг иқтисодий-сийсий ва савдо-саноат доираларини вакиллари билан ўтказилган суҳбатлари натижалари маълумланди.

САВДО-ИҚТИСОДИЙ КЕНГАШНИНГ ЙИГИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Америка—Совет савдо-иқтисодий кенгаши аъзоларининг Москвада ХИ Йиллик Йиғилиши ўтказилиши муносабати билан 13 апрель кунини Кремлда қабул маросими ўтказди.

Қўшма Штатлар савдо-саноат доираларининг 500 дан кўпроқ вакили амалий музокара ўтказиш учун Москвага келди. Улар Совет Иттифоқидеги имкониятлари билан конкрет масалалар юзасидан учрашувлар ўтказишди, келажак истиқболларини муҳома қилишди.

Мажлисида М. С.

Горбачев нутқ сўзлади. Америка томонидан АҚШ савдо министри У. Верити нутқ сўзлади.

Қабул маросимида В. П. Никонин, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, Н. А. Яковлев, Ю. Д. Маслоков, А. Ф. Добрынин ўртоқлар, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари, бир қанча министрлик ва идораларнинг раҳбарлари, Америка—Совет савдо-иқтисодий кенгашининг Совет томонидан директорлари, бошқа расмий кишилар бор эдилар.

Америка томонидан АҚШ савдо министри У. Верити

Америка—Совет савдо-иқтисодий кенгашининг Америка томонидан директорлари, АҚШнинг СССРдаги элчиси Ж. Мэтлок, Америка савдо-саноат доираларининг намоёндалари ҳозир бўдилар. Қабул маросими дўстона вазиятда ўтди.

Америка—Совет савдо-иқтисодий кенгаши мажлисининг қатнашчилари учун ўтказилган қабул вақтида, 13 апрель кечкурун М. С. Горбачев АҚШ савдо министри У. Верити билан яқма-яққа суҳбатлашди. Қисқа суҳбатда жаҳон иқтисодининг энг муҳим масалалари ҳақида Совет—Америка иқтисодий алоқаларини яхшилаш имкониятлари, бу соҳадаги мавжуд муаммолар ва тўсиқлар ҳақида гапирди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети «Уй-жой кооперациясини ривожлантиришни жадаллаштириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Қарорда қайд этиб ўтилганидек, уй-жой қурилиши пул билан таъминлашга, граждандарнинг маблағларини ихтирий асосда жалб этиш 2000 йилгача ҳар бир совет оиласини алоҳида квартира ёки яқна тартибда уй билан таъминлаш юзасидан партия XXVII съезди ўртага қўйган вазифани ҳал этишни жадаллаштириш имконини беради, кадрларни

мустақамлашга, мулкка нисбатан авайлаб муносабатда бўлишни шакллантиришга, аҳолининг муттасил қўла-қўла бораётган пул даромадлари ва харажатларининг яна ҳам тулироқ баланслашга, ҳодимларнинг меҳнат унумдорлигини оширишдан ва иш ҳақини қўлай-тиришдан манфаатдорлигини қучайтиришга кўмаклашади.

Мамлакатда уй-жой қурилиш кооперациясини ривожлантириш борасида вужудга келган аҳвол аҳолининг имкониятлари ва талаб-этиҳларига мос келмапти. Қўпгина иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР Госплани, СССР Госстрой, қурилиш ҳақида бошқа министрликлар ва идоралар, маҳаллий партия, совет ва ҳўжалик органлари уй-жой қурилиш кооперациясининг социал-сийсий аҳамиятига етарли баҳо бермаётганлар, асосан давлат маблағлари ҳисобига уй-жойлар барпо этиш йўлидан бормоқдалар. Натияжада миллионлаб граждандар неча йиллар мобайнида уй-жой қурилиш кооперацияларига кириш учун навбатда туришга мажбур (Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ Х ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1988 ЙИЛ ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШНИ АМАЛГА ОШИРИШ ҲАМДА ҚАЙТА ҚУРИШНИ ИДЕОЛОГИК ЖИҲАТДАН ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

1988 йил 11 апрель

1. КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленумининг йўл-йўриқлари асосида қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлашга қатъий эҳтиёж КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачевнинг Ўзбекистон партия активлари билан бўлиб ўтган вақтида сўзлаган нутқида алоҳида куч билан таъкидланди. Республика коммунистикларининг, барча меҳнаткашларининг замонавий кўп тармоқли халқ хўжалигини барпо этишга, фан ва маданиятнинг ривожлантиришга қўшган муайян ҳиссаси қайд этилди. Шу билан бирга қўпгина категориядаги ҳодимларнинг ишчанлик малакаларини, профессионал умумий таълим савияси кескин орқала қолётганлиги меҳнат унумдорлиги даражаси ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифати пастиглигининг, фан-техника тараққийининг жа-

даллаштириш вазифалари қоникарсиз ҳал этилаётганлигининг асосий сабабларидан бири бўлиб қолганлиги кўрсатиб ўтилди. Пленум шунинг ҳам қайд этилган, халқ маорифи каби жуда муҳим идеология соҳасида ҳам сезиларли сийсий ҳо-зира руй бергани йў. Республика мактабларининг 60 проценти бир амаллаб мослаштирилган биналарда жойлашган, шу жумладан 700 тадан кўпроқ мактаб авария ҳолатида турибди. Яримдан кўпроғида канализация, сув таъминоти йўқ, базилари электрлаштирилмаган. Қайта қуришнинг бошқа соҳаларида ҳам катта-катта камчиликлар бор.

Пленум Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюросига ўртоқ М. С. Горбачевнинг республика партия активлари йиғилишида берган йўл-йўриқлари ва тавсиялари асосида қўшма чора-тадбирларни

ишлаб чиқиб, амалга оширишни топиришни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди. Партия комитетларининг, министрликларининг, идоралар ва ташкилотларнинг ташкилотчилик ва сийсий иш ёш авлод, республиканинг барча меҳнаткашлари марксизм-ленинизм таълимотини, назарияни ва партиянинг тарихини чуқур ўлаштириб олишига, қайта қуришни амалга оширишда янгича ёндашувлар ва янгича фикрларни ишлаб чиқишга, бош вазифа — қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлаш вазифасини ҳал этишга қаратилсин.

2. Пленум партия, совет органларидан, халқ маорифи органларидан мактаб ишчи ташкил этишининг ленинча принципларини изчиллик билан амалга оширишни, бу принципларни замонавий мазмун билан тўлдиришни талаб қилади. Кадрларнинг

халқ маорифидеги ишларининг аҳволи учун, педагог коллективлар ва ҳар бир ўқитувчининг мактаб иши мазмунини ҳамда самарадорлиги учун масъулиятини тўдан ошириш лозим.

Маориф министрлиги ўқитувчи ва мактаб ишчининг натижаларига баҳо беришнинг илмий асосланган мезонларини ишлаб чиқиб, ҳамма жойда жорий қилиш, бунда чуқур ва мустақам билимлар, гоийи ва ахлоқий фазилатлар, ёшларни турмушга ва меҳнатга тайёрлаш улар фаолиятининг якуни бўлиб қолиши кераклигини назарда тутилсин. Ўқитувчиларнинг ички-чиқри ишларга ара-лашдаги тўхталлисини, педагогикадаги новаторлик йўлига қўйилган ҳамма тўсиқ ва тўғаноқлар олиб ташлансин, педагогика фанининг ютуқларини практикада дадирок жорий этилсин, ҳар бир ўқув юртидан саботли меҳнат, билим оғаллашга ман-

фаатдорлик ва масъулият билан ёндашиш муҳити қарор топирилсин. Ўқув вақтида студент ва ўқувчиларни ўқув жарабани билан боғлиқ бўлмаган турли ишлар ва тадбирларга қалғитишга йўл қўйиб бўлмади, деб ҳисоблансин.

Пленум миллий — рус тилидан иборат икки тилли-лиқни фаол ривожлантириш зарур, деб ҳисоблайди. Она тилини, рус тилини ва СССРдаги бошқа халқларнинг тилларини ўрганиш ва ўқитиш тўдан яхшилансин.

Область иқтисодиёт комитетлари, шаҳар ва район иқтисодиёт комитетлари, халқ маорифи органлари мактабларда ва ҳунар-техника билим юртларида педагогика коллективининг, партия, комсомол, касабга союзу ва ўқувчилар ташкилотларининг, базавий корхоналар, шунингдек ота-оналарнинг вакиллари билан ўқув

ПАРТИЯ АКТИВИ ЙИГИЛИШИ

НУКУС, 15 апрель. (ЎзТАГ). Бу ерда область партия ташкилотини активининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль пленуми якунлари ҳамда халқ маорифини ривожлантиришга раҳбарлиқни ва қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлашни яхшилаш вазифалари қароб чиқилди. Қораллогистини область партия комитетининг биринчи секретари Қ. С. Саликов доклад қилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анничев нутқ сўзлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Давоми. Бош 1-бетда).

бўлмоқдалар. Кооператив уйлар қуриш планлари мунтазам бажарилаётган бўлди. Кейинги йилда қуриш ишлари амалда қўйилмади. Уй-жой қуриш кооперативлари тузиш, уштаклар акратириш, лойҳа-смета ҳужжатларини ишлаб чиқиш масалалари расмий бюрократия ёндашуви сабабли узоқ вақт қўйиб юборилмоқда. Қурилиш ташкилотлари кооператив уйлар барпо этишдан манфаатдор эмаслар, бундай уйлари норматив мундарижлардан анча кенгича қуриладиган бўлиб қолди. Корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар уй-жой қуриш кооперативларига кирган ҳождимларга улар учун уйлар барпо этишда, қурилиш олиб бораётган территорияларни ободлаштиришда ёрдам қўриб бериш юзасидан уларга бериб қўйилган имкониятлардан суи фойдаланмоқдалар.

Кооператив уй-жой қуриш масалаларига оид амалдаги қонунда асосан чеклашлар мавжуд бўлиб, уни ривожлантиришга тўқсизлик қилмоқда. Мавжуд планлаштириш ва пул билан таъминлаш системаси маҳаллий оғирликларни шунга туртки қўйиб қурилишни кенгайтиришдан зарур манфаатдорлигини таъминламайди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети уй-жой қурилишни кенгайтириш ҳамда аҳолининг уй-жойга нисбатан орттириб бораётган талаб-ҳаётини қондиришнинг асосий йўналишларидан бири сифатида уй-жой кооперативларини ролни анча ошириш зарур, деб топдилар. Мана шунга асосланиб, иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари,

иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари, СССР министрликлари ва идоралари, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар, барча партия, совет, ҳўжалик, касба-соҳа ва комсомол ташкилотлари кооператив уй-жой қурилишга муносабатини қатъиян ўзгартиришлари ҳамда ўн учинчи беш йиллик охиригача амалда қўйилган уй-жой қурилишнинг умумий ҳажмида кооператив қурилиш ҳиссасини камиди 2—3 баравар оширишлари шарт. Уй-жой кооперативларини ривожлантиришда ёшларнинг активлиги ҳар томонлама қўллаб-қувватлансин.

Мавжуд уй-жой қурилиш кооперативларига қўшимча равишда граждандарнинг уй-жой шартнонларини яхшилаб олишда ўзларининг маблағлари билан қатнашининг янги формаси — уй-жой кооперативлари белгилаб қўйилди. Бундай кооперативлар корхоналар, бирлашмалар, ташкилотлардан ва ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларидан янги еки капитал ремонтдан чиқариладиган уйларни сотиб олиш ва улардан кейинчалик фойдаланиш учун ихтиёрий асосларда ташкил этилади.

Уй-жой қурилиш кооперативларига ҳам капитал ремонт ва реконструкция қилиниши лозим бўлган уй-жойларнинг сотиб олиш, уларнинг ремонт қилиб, кейинчалик фойдаланиш ҳўкуқи берилди.

Кооперативларни ташкил этиш ва уларнинг ишлаши масалаларини мумкин қадар соддалаштириш мақсадида СССР Госпланига, СССР Госстрояга ва СССР Министрликларига СССР уй-жой-социал банк, СССР омонат банк, СССР Давлат

статистика комитети, ВЦСПС ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ишларида кооператив уй-жойлар қурилишини планлаштириш ва пул билан таъминлаш ҳамда уларни сотиш тартибини ишлаб чиқиш, 1988 йилнинг 1 октябригача тасдиқлаш топшириғи берилди.

Ҳалқ депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг моддий манфаатдор қилиш учун уларга яшаш учун энг қўлай микрорайонлар ва жойларда бўлган кооператив уйларнинг қийматида 15 процентга қадар устам ҳақ белгилашга рухсат берилди. Шу нарса ҳам қўзда тутилдики, уй-жой кооперативлари аъзоларининг дастлабки бадал пули ва квартиралар қийматини тўлаш учун ҳар ой ўтказиб туриладиган маблағ мазкур кооперативлар қайси корхона ва маҳаллий органлар ҳўзурида ташкил этилган бўлса, ўша корхона ва маҳаллий органлар учун аҳолига пулли хизмат қўрсатиш юзасидан белгиланган топшириқлар бажарилишига қўйилади.

Социал адолат принципига мувофиқ кооперативларга кириш ҳўкуқига эга бўлган шахсларнинг рўйхати, улар орасида эса имтиёзлардан фойдаланувчи граждандарнинг категориялари белгилаб қўйилди. Уй-жой шартнонларини яхшилаш учун ҳисобда турган граждандар ва аввало ишлаб чиқариш илгорлари, Улуг Ватан урушининг инвалидлари ва қатнашчилари, ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилалари ва уларга тенглаштирилган шахслар, мундариждан ташқари хизматдаги ҳарбий хизматчилар, кейсаянлиги ёки саломатлиги ёмонлашганлиги туфайли ҳақиқий ҳарбий хизматдан бўшатилган прапоршчилар, мишманлар ва

офицер составиданги шахслар ҳамда уларга тенглаштирилган шахслар, шунингдек меҳнат ветеранлари ва давлат ҳамда жамоат уй-жой фондида ўзлари эгал билан таъминлаш ҳамда депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига топширувчи граждандар кооперативга киришда устуликка эга бўлишлари.

Аҳолининг кенг табақалари кооператив квартираларни бемалол сотиб олишини таъминлаш учун уй-жой кооперативларини пул билан таъминлаш ва қарз беришнинг имтиёзли шартлари қўзда тутилди. Кооперативларнинг аъзолари сотиб олинган квартиралар қийматини камиди 25 процентини, чекка Шимол районларида ва уларга тенглаштирилган жойларда, Узоқ Шарқда, Сибирда, Қозғистон ССРда, шахтёрлар посёлкалари ва қишлоқ жойларда эса камиди 20 процентини ўз маблағлари ҳисобидан тўлайдилар. Квартиралар қийматининг қолган қисми 25 йил мобайнида тўлаб борилади. Бундан ташқари улар дастлабки бадал ҳақини тўлаш учун СССРнинг омонат банкда 5 минг сўмгача миқдорда қарзни ўн йил мобайнида тўлаш шартини расмийлаштириш имкониятини оладилар.

Кооператив уй-жой қурилиши янада ривожлантириш мақсадида корхоналар, бирлашмаларга, қолхўларга ҳамда бошқа кооператив ва жамоат ташкилотларига иқтисодий рағбатлантириш фондларининг маблағларидан кенгроқ фойдаланиш тавсия этилди. Уларга кооператив уй-жой ҳақини тўлашда ўз ҳождимларига сотиб олинган квартиралар учун иш стажига қараб меҳнатга қандай муносабатда бўлишлари ҳўкуқи берилди.

Мамлакатнинг бошқа регионларидан келиб чекка Шимол районларида ва уларга тенглаштирилган жойларда

сабабда бўлаётганига қараб қарзининг 10 процентдан 50 процентгача миқдордаги қийматини тўлашда текин молиявий ёрдам бериш тақлиф қилинди. Айрим ҳолларда меҳнат коллективларининг қарорларига мувофиқ қарз бўлича қарзни ушда бундай ёрдам қўпроқ миқдорларда берилиши мумкин.

Шу нарса белгиллаб қўйилдики, ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари маориф, соғлиқни сақлаш муассасалари ва ташкилотларининг ҳамда бюджетда қиритилган ношайлаб чиқариш соҳасидаги бошқа муассасалар ва ташкилотларнинг ҳождимлари, шунингдек, Улуг Ватан урушининг инвалидлари ва қатнашчиларига, ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилалари ва уларга тенглаштирилган ҳамда уй-жой шартнонларини яхшилаш учун ижроия комитетларда ҳисобда турган шахсларга кооператив уй-жой сотиб олишда ҳўдди шундай тартиб ва миқдорларда молиявий ёрдам беришлари мумкин.

Корхоналар ва ташкилотлар, шунингдек ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ўзларининг маблағлари еттишмаган тақдирда уй-жой қуриш ва уларни кейинчалик уй-жой кооперативларига сотиш учун уйлар сметаси қийматининг 50 процентга қадар миқдорда банк кредитидан фойдаланиш имкониятини оладилар. Уларга кооператив уй-жойлар барпо этиш учун майдонларни тайёрлаш ва инженерлик жиҳатидан қўлай ҳўл қелтириш билан боғлиқ харажатларнинг бир қисmini пул билан таъминлаш тавсия қилинди.

Мамлакатнинг бошқа регионларидан келиб чекка Шимол районларида ва уларга тенглаштирилган жойларда

қамиди ўн йил ишлаган граждандарнинг уй-жой шартнонларини яхшилаш учун иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига мазкур шахслар учун уй-жой қуриш кооперативлари ва уй-жой кооперативларини ташкил этишда бутун чоралар билан ёрдам бериш, турли районлар ва шаҳарлардаги социал-демография аҳолининг ҳўсусиятларини эътиборга олиб, шундай кооперативлар идораларга қарашли территориялар бўйича оқилона тақсимланганини таъминлаб туриш топшириғи берилди. Бунда шунга асосланиб зарурки, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, Москва ва Ленинград шаҳарларида, Москва областидан ҳамда иттифоқ ва республика аҳамиятидаги қурутот районолардан ташқари барча аҳоли пунктларида шундай кооперативлар ташкил этилиши мумкин.

Кооператив уй-жойларни лойиҳалаштириш ва қуришда жиҳдий камчиликларини қисқа муддатда бартараф этиш учун тасвирчан чоралар қўриш ва жумладан архитектура-планлаштириш ечимларининг юксак даражаси ва қурилиш қийматининг арзонлиги билан ажралаб турадиган уйларнинг илгор лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва улардан кенг фойдаланиш вазифаси қўйилди. Лойиҳаларда кооперативларнинг илтимосига қўра ва уларнинг маблағи ҳисобига уйларга туратириб гаражлар, спорт, маданиятнинг уй-жой бинолари қуриш назарда тутилсин. Кооператив уй-жой қурилишининг қиймати нархлар ва нормаларга мувофиқ лойиҳалар ва сметалар асосида давлат, уй-жой қурилиш учун белгилансин керак.

СССР Госстрояга, қурилиш министрликларига ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ўн иккинчи беш йилликнинг қолган йилларида ўзқилиб қолган биноларни, темир-бетон буюмлари ишлаб чиқарувчи заводлар ва ёғоч-соғлиқ корхоналарнинг қурилари тақомиллаштириш

ган тарада планлаштирилган янги типовой лойиҳаларга қўра, конструкциялар ва деталлар ишлаб чиқаришга ўтказиш ижтисодиётига етказиш топширилди. Аҳолининг аҳтиёжларини янада тўлақон қондириш ва квартираларни пардозлашда қўллаб-қувватлаш материаллардан оқилона фойдаланиш учун уй-жой ва уй-жой қуриш кооперативлари аъзоларининг буюртмалари ва уларнинг маблағлари ҳисобига кооператив уй-жойларни яхшироқ пардозлаш ва жиҳозлаш учун иш бажариш практикасини анча кенгайтириш назарда тутилмоқда. Мазкур ишларни бажариш учун, жумладан, қурилиш кооперативлари ва аҳолига мансий хизмат қўрсатиш кооперативларидан активроқ фойдаланиш назарда тутилмоқда.

Давлат архитектура-қурилиш назорати органлари, шунингдек, давлат қабул комиссияларига нуқсонлари бўлган уй-жойларни қабул қилиб олиш фактларига баътом барҳам бериш мақсадида уй-жойларни қуриш ва фойдаланишга топширишда лойиҳалаштириш стандартлари, нормалари ва қондаларига қатъий риоя этиш соҳасидаги ишларни қулайтириш топширилди. Қурилиш ташкилотлари кооператив уй-жой фойдаланишига қабул қилиб олинган қуришдан бошлаб, икки йиллик гарантисини мунтазам бериш, уй-жой қурилиш аниқ-қилиб ишда ишланган барча нуқсонларни ўз маблағлари аэаига бартараф этиш мажбуриятини оладилар.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларига, ҳалқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига, ҳождимлари тетишли кооператив аъзоларининг қўчилигини ташкил этган корхоналар ва ташкилотларга қўда яқин жойлашган, ўлар ва магистрал инженерлик коммуницияларига мавжуд бўлган уй-жой қурилиш авж олиб кетган районларда қонда тариқасида кооператив уй-жой қурилиш таъминлаш тавсия этилди. Янги ташкил этилаётган уй-жой кооперативлари ва уй-жой қуриш кооперативларига, шунингдек, ишлаб турган кооператив

тивларга кооператив уйлардан зарур даражада фойдаланиш ва уларнинг ремонтини таъминлашда ҳар томонлама ёрдам берилсин. Ҳўжалик усулида уй-жой қурилиш янада кенгайтириш мақсадида қурилиш индустрияси ва бинокорлик материаллари сановати корхоналари ҳамда ташкилотларига уй-жой қурилиш материаллари, конструкциялар ва буюмлари етказиб бериш, бундай корхоналар ва бирлашмаларга қурилиш машиналарини ижарага бериш, турши, механизациялашган ишлар ва бошқа турдаги ишларни бажариш практикасини кенгайтириш тақлиф этилди.

Ҳўжалик усулида уй-жой қураётган корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларга иш бажаришнинг конкрет шартнонларга боғлиқ тарзда лойиҳа-смета ҳўжалатларини ишлаб чиқиш ва топшириш мундарижларни муастак белгилаш ҳўкуқи берилди.

СССР Телевидение ва радиозиттириш давлат комитети, СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети, телевидение қўрсатувлари, радиоэиттиришлар ва матбуотда кооператив уй-жойлар қурилиш ривожлантириш юзасидан меҳнат коллективларининг илгор тажрибасини мунтазам ёритиб бориш, уй-жой қурилиш аниқ-қилиб ишда ишланган барча нуқсонларни ўз маблағлари аэаига бартараф этиш мажбуриятини оладилар.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети партия ва совет органлари, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективлари кооператив уй-жой қурилиш авж олдириш учун бутун қуч-ғайратларини сарфлаш, шу тариқа совет ишларининг уй-жой шартнонларини яхшилаш ва фаровонлигини оширишга салмоқли ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдирдилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1988 ЙИЛ ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ИСЛОҚ ҚИЛИШНИ АМАЛГА ОШИРИШ ҲАМДА ҚАЙТА ҚУРИШНИ ИДЕОЛОГИК ЖИҲАТДАН ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

(Давоми. Бош 1-бетда).

юртлари кенгашларини тузишлар. Уларга ўқув юртининг таълим-тарбия ва илмий-ҳўжалик фаолияти масалаларини қўриб чиқиш учун зарур ваколатлар бериб қўйилсин. Ҳалқ депутатлари Советлари ҳўзурида қайта жамоат органи-конференцияларда сайланидиган ҳалқ таълими кенгашларини тузиш юзасидан зарур иш ўтказилсин.

Область, шаҳар, район партия комитетлари, Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим, Маориф министрликлари, Ҳўнар-техника таълими давлат комитети ўқув юртларининг ва улардаги асосий бўлимларнинг раҳбарларини сайлаб қўйиш ва уларнинг ҳисобот бериб туриши принципини изчиллик билан амалга оширсинлар. Педагог кадрларни аттестатдан ўтказишга расмий-бюрократик ёндашуви тугатилсин, аттестациянинг ўтказилиши ўқувчиларнинг ва ҳалқ маорифи бошқа ҳождимларининг гоъий-назарий савияси ва касб-кор маҳорати ўсишига, уларнинг икдорий ташаббуси ривожланишига қўмақлашмоқчи лозим.

Пленум партия, совет органларидан ўқитувчилар, унинг талаб ва аҳтиёжларига жўда синчиқлаб муносабатда бўлишни, у болалар билан ишлашда бутун вужудини бағишлаш учун унга зарур бўлган ҳамма шароит яратиб берилишини талаб қилди. Муаллимларнинг ва ишлаб чиқариш таълими устасларининг сийсий, илмий-оммабоп ва бадий адабиятга, даврий нашрларга обўна бўлишга аҳтиёжларини тўла-тўли қондирилсин. Педагог кадрлардан оқилона фойдаланиш ва уларнинг муастаҳкам ўрнашиб қилиши ҳақида ғамхўрлик қилинсин. мактабларнинг, ҳўнар-техника билим юртларининг, ўрта махсус ва олий ўқув юртларининг ўқитувчиларига ҳамда бошқа педагог ҳождимларига биринчи навбатда уй-жой майдони ажратиб берилиши, улар учун кооператив ва янги тартибдаги уй-жой қурилиш кенг ривожлантирилсин.

Ўзбекистон касба-соҳалари республика Совети, касба-соҳа олий комитетлари ҳалқ маорифи органлари билан биргаликда ўқитувчиларнинг дам олиш, доволаш ва соғломлаштириш шартнонларини яхшилаш, улар меҳнатини маънавий ва моддий рағбатлантириш тадбирларини ишлаб чиқиш, амалга оширсинлар. Ўқув юртларига бириктириб қўйилган базавий корхоналарнинг раҳбарлари ва касба-соҳа ташкилотлари муал-

лимларга, ишлаб чиқариш таълими мастерларига санаторий, профилакторий, пансионат, дам олиш базаларига йўлнамалар ажратиб беришлар, уларни имкон бори жойларда, идора-вий медицина муассасаларига бириктириб қўйилсинлар.

3. Иктимойи ҳаётни қайта қуриш, фан-техника тарқиқетини жадаллаштириш малакали ишчи ва мутахассислар тайёрлаш, уларнинг малакасини мунтазам равишда ошириш ва қайта тайёрлаш муаммосини мислсин равишда кескин қилиб қўймоқда, деб таъкидлайди пленум. Ҳолбуки, ўрта ҳўнар-техника билим юртларини, техникумлар ва олий ўқув юртларини битириб чиқарувчиларнинг касб-кор даражаси ва назарий тайёргарлик савияси йўл қўйиб бўлмайдиган даражада экинчи уларнинг қўлилари ўз ималарига оқиланган вази-фаларига бажаришга қўриб эмаслар. Ваъзан корхоналар, ҳўжаликлар ва муассасалар улардан воз кечмоқда. Ҳўнар-техника билим юртларини битириб чиқарувчиларнинг ярмига яқини, олий ўқув юртлари ва техникумларнинг битириб чиқарувчиларнинг ушдан бир қисми тақсимот юйига бормаяптилар. Министрлик ва идораларнинг раҳбарлари кадрлар тайёрлайдиган ўқув юртларига юзаси муносабатда бўлмоқдалар, уларнинг моддий-техникавий базасини муастаҳкамлашда, таълим ва ишлаб чиқариш жараёнда биринчи қўшишда ёрдам бермаяптилар, олий ўқув юртлари фани билан алоқани дуруст амалга оширма-яптилар. Республика Госплани, Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, Ҳўнар-техника таълими давлат комитети ҳўнар-техника билим юртларининг, олий ўқув юртлари ва техникумларнинг структурасини йиллар мобайнида қайта қўриб чиқма-яптилар, натижада бу структуралар ҳалқ ҳўжаллигини ўсиши ривожлантириш суръатларига эид қўлиб қолди.

Олий ва ўрта махсус таълим, Маориф министрликлари, Ҳўнар-техника таълими давлат комитети техникумлар ва олий ўқув юртларида мутахассислар тайёрлаш, ҳўнар-техника билим юртларини ишчилар тайёрлаш сифатини анча ошириш учун ушдан шартнонларга мувофиқ, ишчи кадрлар ва мутахассислар тайёрлаш ҳамда қайта тайёрлаш практика-

син ҳар томонлама кенгайтирилсин. Ишчи кадрлар ва мутахассислар тайёрлаш асосан ўрта таълим негизинда ривожлантирилиб, шу билан бирга ишлар учун тўлиқ таълими олиш имконияти сақлаб қолинсин. Аввало, бошқарув соҳасида иқтисодий профил мутахассисларини тайёрлаш яхшиланисин. Барча мутахассислардаги кадрларни иқтисодий тайёрлаш системаси қайта қўриб чиқилсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Госплан, Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети 1988 йил 1 августгача ҳалқ ҳўжаллигининг турли профил мутахассисларга бўлган ҳақиқий эҳтиёжларини белгиласинлар ҳамда олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, ҳўнар-техника билим юртлари структурасини қайта қўриб чиқсинлар.

Барча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари 1988 йил 1 июлда қадар қорхона ва ташкилотларнинг касб тайлашда, кадрларни тайёрлашда, тайёрлаш ва улардан оқилона фойдаланишда иштирок этиши аниқ-қилиш программасини ишлаб чиқсинлар. Бутун иш ўқув юртлари билан шартнонлар асосига қурилиб, ўзаро мажбуриятлар аниқ белгилаб олинсин. Оталикдаги мактабларга, ўрта ҳўнар-техника билим юртларига, техникумларга ва олий ўқув юртларига замонавий техника ҳамда асбоб-ускуналарни ажратиб бериш, тармоқ ҳождимларининг кадрлар тайёрлашда иштирок этиши, лабораториялар, конструкторлик бюролари, цехларни бериб қўйиш, шунингдек олий ўқув юртлари фани билан алоқаларни муастаҳкамлаш қўзда тутилсин.

Республика Министрлар Совети, область, шаҳар, район партия комитетлари кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлашнинг марказлаштирилган давлат системасини ташкил этиш юзасидан КПСС Марказий Комитетининг Сийсий бюроси, ишлаб чиққан чораларидан алоқадарлиги оширсинлар, шу мақсадда ўрта ва олий махсус мактабнинг, ҳўнар-техника билим юртларининг имкониятларидан, оммавий ишлаб чиқариш таълимининг ҳар хил формаларидан мумкин қадар қўпроқ фойдалансинлар.

Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари, совет, ҳўжалик, касба-соҳа ва комсомол органлари ишчи ва инженерлик обрў-эътиборини бутун чоралар

билан ошириш соҳасидаги ишларни ҳўсустан тўб миллатга мансўб ишлар ўрта-сида изчиллик билан олиб боришлар.

Олий ва ўрта махсус таълим, Маориф министрликлари, Ҳўнар-техника таълими давлат комитети, ўқув юртларининг раҳбарлари ўқув юртларига кирувчиларни олдиндан тайёрлаш ва талаб олишининг турли формаларини ривожлантиришга оид ишларни қулайтиришлар. Умумий таълим мактаб-интернатларининг таркиби топан тармоғи қайта қўриб чиқилиб, айрим дарслар чуқуруроқ ўқитилган бўлисин, улар кенгайтирилиб, кадрлар билан моддий, методик жиҳатдан муастаҳкамлашсин. Республика Фанлар академияси ва олий ўқув юртлари бу ишда бевосита қатнашувчилар лозим. Педагогика фанига муносабатини тўбдан ўзгартириш, педагогика фанлари илмий-тадиқот институтларининг структурасини қайта қўриб чиқсинлар.

4. Пленум шунга қайд этадики, қурилатган чора-тадбирларга қарамай, республикада ҳалқ маорифининг моддий базаси нийонда оғир аҳволда қолмоқда. Мактабларнинг 75 процентда машғулотлар икки-уч сменада олиб борилмақда. Республикада локал норматив яқин бўлган ўқув-лаборатория майдонларига эга бўлган биронта ҳам олий мактаб, техникум йўқ. Мактаб ва олий ўқув юртларининг техникавий жиҳозла-ниши тўбдан яхшиланиши зарур. Ўқув ускуналари, қўрағамли қурутотлар ва замонавий таълим-техника воситалари, мебель, станоклар, приборлар, электроник ҳўжалик машиналари еттиш-мапти. Аммо ушбу масалаларнинг қўчилиги область, шаҳар, район партия комитетларининг, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларининг эътиборидан четда қўлиб кетмоқда. Қораклопоғистон АССРда, Андижон, Тошкент, Сурхондарё, Жиззах областлари ва бошқа областларда ўқув юртлари барпо этишга ажратилган капитал маблағлар ўзлаштирилмапти. Республиканинг қўлгина регионларидан мактаб тарақиқетини жадаллаштириш учун ички ресурслар излаб топила-япти ва сафарбар қилина-япти.

Пленум Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Қораклопоғистон АССР Министрлар Совети, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ҳалқ маорифи муассасаларини барпо этиш учун қолхўлар, совхозларнинг, сановат корхоналарининг маблағларини актив жалб қилиб, кооперациялаштирилсин. Мебель сановатининг бир-иккита корхонасини мактаб мебелари ишлаб чиқаришга ўтказиш тўғрисидаги масала қўриб чиқилсин.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари бола-

ларнинг олиб бориш учун шаҳарларнинг турар жой мас-сивларига биноларни ажратиб бериш ҳамда жиҳозлаш имкониятларини излаб топсинлар. Янги қурилиш-ларнинг лойиҳаларида шундай бинолар, албатта, қўзда тутилсин.

Ўзбекистон ССР Госстроя-замон талабларига мос келувчи таълим-тарбия муассасалари қурилиши лойиҳаларини ишлаб чиқишни тезлаштирсин.

Ўзбекистон ССР Агрое-ноат давлат комитети қишлоқ умумий таълим мактабларида, ҳўнар-техника билим юртлари ва интернат-муассасаларида зарур шарт-шартнонларни вужудга келтириб, ёрдамчи ҳўжаликларни ташкил этсин, меҳнат ва дам олиш доимий лагерьлари қурилишини таъминласин.

Тармоқ министрликлари ва идораларига мактаб ус-тахоналарини, мактаблар-аро ўқув-ишлаб чиқариш комбинатларини, қишлоқлар-даги ўқувчилар ишлаб чи-қариш бригадаларини база корхоналари, ҳўжаликлар-нинг структуравий бўлин-малари ҳолатига ўтказиш масалаларини қўриб чиқиш тавсия этилсин.

Қораклопоғистон АССР Министрлар Совети, об-ласть ижроия комитетлари, Савдо министрлиги, Ўзбек-бирлашув ҳалқ маорифи ор-ганлари билан биргаликда ўқув юртларидаги умумий овқатланишни ташкил этиш-ни тўбдан қайта қуришлар, барча ўқувчиларини илмий ишлаб чиқилган рацоналар асосида иссиқ овқат билан таъминласинлар, умумий овқатланиш корхоналарининг моддий-техника базасини кенгайтириб муастаҳкам-ласинлар, хизмат қўрсатиш форма ва методларини тақо-миллаштирсинлар.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдо-си ишлари давлат комитети ўқув юртларининг адабиёт-га бўлган эҳтиёжларини қондириш, дарсликларни бе-малол сотишни ташкил қи-лиш учун уларнинг нуқсаси буюртмадан ташқари 10 процент оширилиш чоралар-ни қўрсин.

5. Ҳалқ маорифида тўб ўзгартришларнинг зарурати партиянинг тасъирини ва мак-табга нисбатан ғамхўрлик-ни қатъиян қулайтиришни тақозо этади. Қўлгина пар-тия комитетлари ҳалқ мао-риф муаммоларига онда-

сонда эътибор берадилар, масалаларни чуқур ва ама-лий ҳал қилмайдилар, пе-дагогика коллективларидаги вазиятдан хабардор бўлиб турмайдилар. Мактаблар-нинг бошланғич партия таш-килотлари состав жиҳатидан кам сонли бўлиб, ҳар уч мактабнинг бирида бундай ташкилотлар умуман йўқ. Бир қанча олий мактаблар-да, техникумларда партия ташкилотлари суствак бў-либ, коллективларга сези-ларли таъсир ўтказма-япти-лар. Ўз обрўсини тўқан ман-сабдор шахсларни маориф соҳасидаги раҳбарлик лаво-зимларига ўтказиш фактла-рини ҳамон учраб турибди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бў-лимлари ҳалқ маорифини муастаҳкамлаш, кадрлар тай-ёрлаш масалаларига нам эътибор бermoқдалар, Мар-казий Комитет секретари-ти, Бюроси ишларининг аҳ-волига баҳо беришда, ай-дорларга нисбатан талаб-чанлик қилишда етарлича принципалик ва изчиллик қўрсатмаяптилар.

Пленум Марказий Коми-тет Бюроси ва бўлимлари, область, шаҳар, район пар-тия комитетлари зиммаси-га маориф ҳамда болалар ва ёшлар тарбияси соҳаси-га сийсий раҳбарлик дара-жасини қатъиян ошириш, ўқув юртларининг иш маз-муини чуқур таҳлил қи-либ, юзга келмаётган му-аммоларни билимдонлик би-лан амалий равишда ҳал этиш мажбуриятини юклай-ди. Партия қарорларини амалга ошириш, педагог коллективларини, ишчилар-ни муастаҳкамлаш, ишчилар, соғлом маънавий-психологик муҳитни вужуд-га

КПСС Марказий Комитетига

1987 йилда КПССга қабул қилиш яқунлари тўғрисида

КПСС Марказий Комитети шунинг қайд этдики, ўтган йили 565 минг киши партияга қабул қилинди, партия ташкилотларини ташкилий-сиёсий жиҳатдан мустаҳкамлаш давом эттирилди. Хозирги вақтда КПСС 19.468.786 партия аъзоси ва аъзолигига кандидатни бирлаштириб турибди. Партияга янги қабул қилинганлар орасида ишчилар етакчи ўрин тутадилар, колхозчиларнинг эълоилар барча қатламларнинг вакиллари йўл. Партия ташкилотлари илгор ёшлар билан бир қаторда, яхши ҳаёт мактабидан ўтиб, мамлакатда анж олиб кетган революцион ўзгаришлар чоғида конкрет ишлари билан ёшларини кўрсатган кадр ҳодимларини партияга танлаб олишга нисбатан эътиборни кучайтирдилар.

КПСС Марказий Комитети партияга янги аъзоларни танлаб олиш жараёни анча демократик, ошқоҳ тус олаётганлиги принциплари мўҳим эканлигини эътироф этди. Партия ташкилотлари номзодларини меҳнат коллективларидаги йиғилишларда олинган мўҳомада этишни тез-тез амалда қўлланганидан бўйиб қилишди. Устав талабларига риоя этилиши учун коммунистларга нисбатан талабчанлик кучайтирилди. Партия ташкилотлари ўз ҳуқуқ-аъдоби билан коммунист деган юксак номининг оёрусини тушираётган шахс-

лардан яна ҳам қатъийроқ ҳалос бўлмоқдалар. Шу билан бирга кўпгина партия ташкилотларида партияга танлаб олиш практикасида зарур ижобий ўзгаришлар рўй бергани йўқ. Бу иш ҳаммаша ҳам қайта кўришнинг конкрет вазифалари билан, тўб иқтисодий ислохоти амалга ошириш, иқтисодий турмушнинг демократиклаштириш, энг мўҳим соҳаларида партиявий таъсирини кучайтириш зарурлиги билан ҳаммаша ҳам боғлаб олиб борилаётган. Партиянинг орасида ташкилотчилик ва сиёсий ишларни кучайтириш, партия сафларини ёстиришнинг ишончли базисини яратишга етарлича эътибор берилмади. Юзаси статистик ёндашувга, партияга қабул қилишни қатъий теклаб қўйишга, маъмур масалаларнинг ҳал этилишини раҳбарлик ишига қўтарилиш билан боғлаш мўҳимдаси ҳали барча берилмаган. Партияга кириш тўғрисидаги аризаларнинг талайгина қисми ёпиқ партия йиғилишларида, меҳнат коллективлари билан маслаҳатлашмай қўриб қилинмоқда, мўҳомада расмийлаштирилган йўл билан қўриб қилинмоқда. Кўпгина партия ташкилотлари номуносиб кишиларни партияга тавсия қилган КПСС аъзолари нисбатан қатъий талабчанлик қилмаётдилар. Бир қанча ҳолларда ушбу масалаларда ком-

сомол комитетларига нисбатан зарур талабчанлик кўрсатилмапти. Кандидатлик стажининг ролини ошириш, коммунистларнинг гоийи қийинчилиги кучайтириш юзасидан ҳамма жўлда ҳам чора-тадбирлар қўрилган деб бўлмайди. Ишлар чинарисида ва жомаот турмушида ўрнатилган бўлмаётган сиёсий лоқайдликка, гоисалик қўришларига, миллатчилик бўзиларига, ичкиликбиллик ҳолларига тоқат қилишга йўл қўйётган, турмушда ёшларини тоғури тутаётган партия аъзоларига нисбатан принципсиз муносабатда бўлиш фактлари партия ташкилотларининг оёру-эътиборига жиддий зиён етказмоқда.

Бир қанча партия ташкилотларида кейинги вақтларда партиянинг янги аъзолари составида ишчилар синди вакилларининг етакчилиги ўрнига таъминлаш тўғрисидаги программасини йўл-йўриқни амалга оширишга эътибор қўйиб қўйилган.

КПСС Марказий Комитети иттифоқдош республикалар, Компартияларнинг Марназий Комитетлари, ўлка, об-ласть, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, Совет Армияси ва Харбий-Денгиз Флотининг Бош сиёсий бошқармаси зиммасига партияга қабул қилиш ва коммунистларни тарбиялаш борасида ишларнинг аҳолини ҳар томонлама таҳлил этиш,

листик принциплардан ҳар қандай чекинмадан нисбатан мўросасиз эканликларини кўрсатган энг муносиб, аҳолий жиҳатдан бенуқсон кишилар билан тўлдириб бори-лиши лозим.

Партияга янги аъзоларни танлаб олиш соҳасидаги иш-ни истиқболни кўзлаб очиб-ойдин, ошқоҳ равишда, партия янги кучларига бўлган реал талаб-эҳтиёжни назарда тутган ҳолда олиб бориш керак. КПСС аъзолигига кандидатликка қабул қилиш тўғрисидаги аризалар дастлабки тарзда меҳнат коллективларининг йиғилишларида мўҳомада қилинсин, бу иш партияга ҳақиқатан ҳам илгор, муносиб кишиларни танлаб олишнинг илк шарти деб ҳисоблансин. «Лавозим-га қўтариш» мақсадида партияга қабул қилиш практикаси қатъийан чек қўйилсин.

Партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига партия аъзолигига кандидатлар билан ишларини тўқатиб яхшилаш, уларни дастлабки қадамларидан оқ партия турмушида фаол қатнашишга жалб қилиш таъ-лиф этилди. Партияга янги қабул қилинганларини, барча коммунистларнинг гоийи-матнавий жиҳатдан чиниктириш-ни кучайтиришга, уларни болшевиизм анъаналари руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор бериш зарур. Ҳар бир партия аъзоси юксак интизомлилик, ишга ижодий муносабат, турмушнинг дин демократик принциплари ва нормаларига аъчиллик билан риоя этиш, чуқурлашиб бо-раётган демократия, кеңг ошқоҳлик шароитида ишлай билиш намунасини кўрсати-шига эришилсин.

Бошланғич партия ташкилотларидаги вазиет коммунистларни сиёсий жангчилар сифатида намоол топиришга қил қилувчи таъсир ўткази-шини эътиборга олиб, юксак

гоийилик, ўзаро талабчан-лик, барча янги, илгор на-рсаларни актив қўллаб-қувват-лаш, камчиликларга нисба-тан мўросасизлик, партиявий ўртоқлик, КПСС Устави ол-дида партиянинг барча аъзо-лари тенглиги принциплари-га қатъий риоя этиш ана шу ҳар бир бошланғич партия ташкилотига хос муҳит бў-либ қолчи устида сабот билан иш олиб борилин.

Партия сафлари қайта ку-ришга қаршилиқ қилаётган номуносиб хатти-ҳаракат, юлғичлик, одамларнинг эҳ-тиёжларига эътиборсизлиги, танқиди бўғиши билан пар-тия аъзоси деган юксак ном-лардан қатъийан тозалансин.

КПСС Марказий Комитети-нинг Секретариатига Бу-туниттифок XIX партия кон-ференциясига материалларни тайёрлаш чоғида партия саф-ларини шакллантириш ва уларнинг жанговарлик қоби-лиятини ошириш практикаси-ни таномиллаштириш масала-лари хусусида раҳбар партия органларининг қайта қуриш-га қаршилиқ тўғрисидаги ҳис-собиотларни мўҳомада қи-лиш чоғида партия комитет-ларининг пленумлари ва ком-мунистларнинг йиғилишлари-ни тайёрлаш шунингдек мат-буот саҳифаларидаги мақо-лаларда баён этилган та-лифларини эътиборга олиш топирилди.

Марказий ва маҳаллий партия газеталари ҳамда журналларнинг редакцияла-рига, СССР Телевидение ва радиотаншотириш давлат ко-митетига партия ташкилотла-рининг партия сафларини мустаҳкамлашга доир ишла-рини кеңг ёришга тақдир қилинди. КПССга танлаб олишни демократиялаш таж-рибасини умумлаштиришга, унга янгича ёндашуларни излаб топишга, ёш комму-нистлар билан ишлашни таш-кил қилишга алоҳида эъти-бор қаратилсин.

«МЕН ХАЛҚИМГА УМИДИМДАН КУЙЛАЙМАН»

Бердақ таваллудининг 160 йиллигига
бағишланган тантанали кеча

Бердақ қорақалпоқ халқи учун руслар учун Пушкиндек, украинлар учун Шевчендек, грузинларга Густавилдек, ўзбеклар учун Навоийдек, қозоқлар учун Абайдек, туркманлар учун Махтумқулидек сиймодир. Бердақ ижоди қорақалпоқ классик адабиётининг чўққисидир. Бугунги кунда Орол соҳиллари халқи-нинг шон-шўҳрати ва ифти-хорига айланган мўссар бўлган камбағал Қарғабойнинг ўли Бердимурод тўғри-сида шундай демокдалар.

14 апрель кунини Тошкент-да бўлиб ўтган тантанали ке-ча қорақалпоқ адабиётининг ассосиеси, атоқли мутафаккир шоир Бердақ таваллудининг 160 йиллигига бағишланди.

Кечани Ўзбекистон ССР маданият министри У. Р. Умарбеков очди.

Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми-нинг раиси Т. А. Ёшим-бетова Бердақ ҳақида гапирди.

Бугунги учрашувимиз, де-ди у, миллий маданиятлар ўртасидаги алоқаларни яна-да кенгайтиришга, уларни ўзаро боғиштишга, юксалти-риш ва раванқ топиришга, бинобарин, халқларимиз ўрта-сидиги қардошларча дўстлик-ни мустаҳкамлашга кўмак-лашадим.

Меҳнаткаш халқнинг энг қуйи табақасидан чиққан Бердақ ўз даврининг билим-дон, ўқимшли кишиларидан бирига айланди. Арасту ва Афлотун номлари, Фирдавсий, Навоий, Низомий, Ғузулий, Жомий асарлари, турли даврлар ва халқлар-нинг бошқа шоир ҳамда мутафаккирлари асарлари унга таъин эди. Ниҳоятда билимдон киши бўлган Бер-дақ ўз нонини машаққатли деҳқон меҳнати билан топиш-га мажбур эди. Турмуш қи-йинчиликлари қарамай, социал адолат тантанасига қатъий ишонч шоирга туш-қунликка тушмаслиги, одам-ларга ишончини сақлаб қол-иш, инсонпарварлик, эзгулик ва адолат, нисон қадр-қиммати, меҳнатга мўҳаббат, аёлини эъзозлаш гоилари тарғибот-чиси бўлиб қолганга кўмак-лашди. Совет халқи қиямат-ни революцион қайта қуриш-ни амалга ошираётган ҳозир-ги пайтда ҳам у умуминсоний ахлоқ нормаларининг юксак аҳолий қадриятларининг қуй-часи бўлиб қолмоқда. Шоир

Абдулла Орипов, Қорақал-поғистон халқ шоири Иброҳим Юсупов, Низомий номидига Тошкент давлат педагогика институтининг студенти З. Юсупбоева, туркман шоира-си Ғузал Шоқулбева, қозоқ шоири Қудай Саидхон, шоир Бердақ номидига му-кофот лауреати Мухаммад Али, қирғиз адиби Бойтемир Асаналиев ва бошқалар ке-ча шу ҳақда гапирдилар.

Шоир асарларини халқ-нинг ўзи авайлаб асрагани, қўлда қўрибди, қўлбама-лар ҳолда бизгача етиб келганлиги халқнинг ўз шоирга чексиз меҳр-мўҳаб-батининг энг яхши далили-дир. Шоир шеърлари оғиз-дан-оғизга қўчиб юрган, унинг 20 минг сатрдан зиёд адабий меросининг кўп қис-ми қорақалпоқ овулларига, бизнинг совет давримизда йилган.

Бердақнинг улғур хизмати шундаки, у эксплуататор

Э.ТАГ.

КПСС марказий комитети 1988 йил февраль пленуми қарорлари асосида ўрта ва олий мактабни ислоҳ қилишни амалга ошириш ҳамда қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлаш юзасидан республика партия ташкилотининг вазифалари

(Давоми. Боши 1 ва 2-бетларда).

Мамлакат ва республикани жадал ривожлантириш да-рида кадрлар билан актив-ларнинг назарий тайёрлар-ига ва гоийи-матнавий қиё-фаси тўғрисидаги масала айланикка ўтири бўлиб қолмоқ-да. Ўзбекистон Компартия-синг XXI съезди таъкидла-ганидек, «ҳозирги раҳбардан кеңг билимдонлик, сиёсий ақл-заковат, ўткир музокара ва мунозараларда ўз эти-қодини қатъий туриб ҳимоя қила олиш маҳорати талаб этилади. Аммо кўпгина пар-тия, совет ҳодимлари, таш-килотлар ва муассасаларнинг раҳбарлари, хўжалик кадр-лари кўпгина одамлар билан учрашувлардан бўйин товлайдилар, кескин масала-лардан қўйилди, улар ҳали қайта қуришнинг чина-кам мўросасиз жаңчилик-ри бўлиб қолгани йўқ.

Пленум Марказий Комитет бюроси, область, шаҳар, район партия комитетлари, Ўзбекистоннинг бошланғич партия ташкилотлари зима-сида кескин бўрилишда ак-тив асос партия XXVII съездининг ва КПСС Мар-казий Комитети шундан ке-йинги Пленумларининг ҳу-жжатларида, Марказий Ко-митетнинг қарорларида иш-лаб чиқилган эди. Идеоло-гия ва тарбия ишига нова-

торларча ёндашуларни са-бот билан излаш, бир қол-идаги мавжуд эски усул-ларга қатъийан барҳам бе-риш зарур.

Ишлаб чиқариш соҳасида сиёсий-тарбиявий иш би-ринчи навбатда хўжалик юритишнинг янги методла-рига ўтилаётган участка-ларда жамлансин. Демокра-тик асослар ривожланти-рилсин, меҳнат ва истеъмол қилишда, маблагларни со-циал-маданий ривожла-нишга тақсимлашда, инти-зом ва тартибни бузишга қарши курашда меҳнат ко-лективларининг роли кучай-тирилсин.

Республика партия коми-тетлари, ижодий союзулари, оммавий ахборот ва пропа-ганда воситалари одамлар-ни ватанпарварлик ва соци-алистик интернационализм руҳида, СССР халқлари-нинг бузилмас дўстлиги, синфий оғиллилик руҳида тарбиялаш масалаларига эътиборни кучайтирилсин, миллий маманлик ва мақ-дудлигининг, маҳаллийчи-лигининг ҳар қандай қури-лишларини, тайёрга айёр-феодалларга урф-одатлар-га, патриархал анъаналарга қарши қатъий кураш олиб борилин. Диндорлар билан янқа тарбияда иш олиб бо-риш қўйилди, динлар тўғрисидаги қонунни бузув-

чи, республика иқтисодий потенциалининг самардор-лигини муттасил ошириш ҳар бир ишлаб чиқариш коллективларининг, ҳар бир меҳнатчининг фаолият нор-маси, интернационал бурчи-дир.

Марказий Комитетнинг идеология бўлимлари, Фан-лар академияси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Ко-митети ҳузуридаги партия тарихи институтини, Тошкент олий партия мактабни мил-латлараро муносабатлар, халқлар дўстлигини мус-таҳкамлаш муаммоларига доир тадқиқоти чуқурлаш-тириб, социологик тадқи-қотларнинг натижаларидан кеңроқ фойдалансинлар.

Партия ташкилотлари атеистик тарбияга алоҳида эътибор берсинлар. Исло-м динининг, бошқа динлар-нинг таъсирига қарши ку-раш учун коммунистлар-нинг, комсомолларнинг, раҳбар ҳодимларнинг мас-ъулияти оширилсин, партия аъзоларининг диний маро-сим ва расм-русумларда қатнашиш фактларига при-нципал баҳо берилсин. Бой-лқ феодалларга урф-одатлар-га, патриархал анъаналарга қарши қатъий кураш олиб борилин. Диндорлар билан янқа тарбияда иш олиб бо-риш қўйилди, динлар тўғрисидаги қонунни бузув-

чи, республика иқтисодий потенциалининг самардор-лигини муттасил ошириш ҳар бир ишлаб чиқариш коллективларининг, ҳар бир меҳнатчининг фаолият нор-маси, интернационал бурчи-дир.

Хотин-қизлар ўртасида тарбиявий иш савияси оши-рилсин, уларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароит-лари кенгайтирилсин, хотин-қизлар кенгайтирилсин. Таш-килотчилик ва идеологик ишларнинг барча воситалари хотин-қизларнинг ўзини-ўзи ёки қабил шармандали қи-дасига қарши курашга қара-тилсин, бундай ҳодисалар-нинг сабаблари очиб та-шлансин, айбдорлар қатъий жавобгарликка тортилсин. Шу мақсадда афкор омма, маҳалла комитетлари куч-дан, маҳаллий Советлар депутатларининг имконият-ларидан кеңроқ фойдала-нилинсин.

Пленум партия, касаба со-юз, комсомол комитетлари-нинг, маданият, халқ мао-рифи органларининг, ижо-дий союзуларнинг эътибори-ни меҳнаткашларнинг эсте-ти ҳақида маданий савия-сини ошириш, адабиёт ва санъ-ат арбобларининг мавжуд имкониятларидан самарали фойдаланиш, Ўзбекистон та-рихини, тарихий қадрият-лар ва шахсларни марксиз-менинча позицияларда ту-риб ёритиш зарурлигига та-рифатди. Ижодкор эътило-лар энг кадрларига эътибор кучайтирилсин, уларнинг

гоийи-сиёсий ва профес-сионал савиясини ошириш-га, маҳоратини ёстиришга, истеъдодини батамом намо-ён этишига кўмаклашилсин.

Пленум матбуоти, радио ва телевидениенинг ошқо-рак прожекторини қайта қуришга онгли ёки тушун-масдан қаршилиқ қилаёт-ганларга амалий равишда ва далил-исботлар билан йў-налтиришга қаршидир. Та-шқибускорлар қўллаб-қув-ватлансин, уларнинг таж-рибаси оммалаштирилсин, қайта қуриш туйғайли юза-га келаётган янги, илгор нарсалар пропаганда қилин-син, меҳнаткашларнинг со-циалистик онги шакллан-тирилсин, ошқоҳлик, тан-қид ва ўз-ўзини танқид ке-найитрилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пле-нуми партия комитетлари ва бошланғич партия таш-килотлари, совет, касаба союз, комсомол органлари КПСС Марказий Комитети-нинг 1988 йил февраль Пленуми қарорларининг сўз-си бажарилишини таъмин-лайдилар, ўрта ва олий мак-табни ислоҳ қилиш, қайта қуришнинг идеологик жи-ҳатдан таъминлаш соҳасидаги ишларни анча кучайтири-лар, деб қатъий ишонч бил-диради.

ЖУРНАЛИСТ МАСЪУЛИЯТИ

Ҳаёт ҳақиқатига садоқат—унинг профессионал бурчи

Публицистнинг сўзи илгари ҳеч қачон бўғунгидек қадрланмаган эди. «Ўқидингизми», «Ўқидингизми», «Эшитдингизми!» — ана шу саволлар ҳар кун ҳамма жойда эшитилиб турибди. Одамлар ўйлашмоқда, баҳс қилишмоқда, даргазаб бўлишмоқда ва қувониммоқда. Сўнгги ү йил мобайни-да газета ва журналларнинг тиражи тез ўсганлиги, телевидение ва радионинг то-мошабинлари ва тингловчилари беқис-қилмаганлиги таъкидир. Матбуотни ҳақли равишда демократия ва ошқоҳорлиқнинг минбарини, қайта қуришнинг ёркин, таъсир-чан воситаси деб атамоқдалар.

Журналистлар ўз сўзлари билан мам-лакатда содир бўлаётган эзу ўзгаришлар-да фаол иштирок этмоқдалар. Қоқолик ва туғруликдан покланиш, танқид, ташаббус ва изланиш муҳитини қарор топириш, де-мократиялаш жараёни ва иқтисодий исло-хот ўтказишга журналистлар қўшаётган ҳисса ихлофда кетмади. Матбуот газет-хоилар, томошабинлар ва тингловчилари муштарак ўй-ташвишларимизга ошмо-заб, уларнинг фикрини «фодоламоқда, халқ фикрини ақс эттирмоқда, ҳаракатга қўралоқда. Матбуот ва телевидение, деб таъкидлади М. С. Горбачев КПСС Марка-зий Комитетининг февраль Пленумида, ошқоҳлик прожекторини қайта қуришга онгли равишда ёки тушуниб етмай, ёқуд ўқувчиларни қурашчи кўрсатёт-ган ишларга қаратмоқда. Матбуот ва те-левидение ташаббускорларини қўллаб-қув-ватлашмоқда, уларнинг тарбиясини омма-лаштиришмоқда, бутун қалб қароратини ян-гича ишлашга сарфлаётган, ҳақиқий иш-да хато қилмайдиган, дадил иш олиб бораётган, қайта қуриш масъу-ли деб ҳис эта-ётган ишчиларини адолатсизликдан ҳимоя қилмоқда.

Қайта қуришнинг янги босқичида жур-налистлар олдида турган биринчи дара-

жал и аҳамиятга моллик вазифалар қуй-дагилардир: ҳаётимизни янада демокра-тиклаш, бошқарувнинг иқтисодий ме-тодларини ўзлаштиришга ёрдам бериш, барча янги, илгор нарсаларни излаш ва қўллаб-қувватлаш, қайта қуриш дарагалар-ни, жамиятимизни янгилашни қўлдан ҳара-кат қилдираётган кишилар томонида бў-лиш лозим. Бутуниттифок XIX партия кон-ференциясига тайёргарлик чоғида—қай-та қуриш қандай бораётганини, унинг сабаблари, бу борада қандай ҳуқуқлар чина-қариш, қандай ўзгаришлар киритиш кераклиги хусусида матбуот, айниқса, сал-моқлик сўз айтиш зарур.

Марказий, республика ва маҳаллий нашр-ларнинг журналистлари иқтисодий ва со-циал таракқийнинг йиринг проблемалари-ни дадиллик ва теранлик билан, ижодий ишлаб қилишмоқдалар, янги тажриба моҳи-ятини очиб бермоқдалар. Миллионлаб телеомошабинлар ва газетхоиларга «Қай-та қуриш прожекторининг ёркин нури «Че-лябинский рабочий», «Вечерний Волго-град» газеталари, Новороссийск шаҳар газетаси, бошқа бир қанча нашрларнинг ўткир, амалий мақоалари маъқул бўл-моқда. Аммо кўпчилик маҳаллий газета-ларда ҳозиргача ҳам ўзгаришлар бўл-гани йўқ. Бу газеталарнинг ҳодимларига ав-вало, курашчи фаъилларнинг етмашиқ ту-рибди. Газетхоилар «Кримская правда» газетаси журъясизлиги, қўнғилчанлиги қи-лаётганлиги учун уни адолатли танқид қилмоқдалар. Редакция ҳодимлари «ик-тимий аҳамиятга моллик муаммоларини ўртага қўйишда ёшлар ҳам принципал-лик кўрсатмаётдилар» меҳнаткашларнинг хатларини ҳам онда-онда эълон қилиш-моқдалар, ҳатто партия комитетлари пле-нумида қатнашчиларни иттифоқдаги танқид-ларни фикрни ҳам таъсирлашмоқдалар. Ана шундай етқи-тироқсиз матбуот органи Украина Компартияси Крим область ко-

митетига маъқул тушиб қолгани кўриниб турибди. Ҳа, дарҳақиқат, газета партия ко-митетининг юз-кўзи деб бежиз айтилма-ган.

СССР Журналистлар союз правление-сининг пленумида матбуот ҳодимлари-нинг масъулияти ва билимдонлиги тўғри-сида қизғин баҳс бўлди. Янгилаш тўқ-қини матбуотни юксаликка қўтарди. Ҳар бир ўткир фоз этувчи мақола, ҳар бир ишончли сўзин ўқувчилар ва томошаби-лар қизғин маъқуллаб кутиб олмақдалар. Аммо қайта қуриш қатъий теранлашиб бо-раётган ҳозирги пайтда айрим журналист-лар билимнинг сиёқлиги, чуқур эмас-лиги, уларнинг ҳаётдан акрალიб қол-ганлиги, пайдо бўлаётган жараён-ларга баҳо бериш ва таҳлил этиш-даги ўқувчиларни дарҳол аниқ сезилиб қолди. Эндиклида матбуот ҳодимлари го-явий, маънавий ва профессионал билим-донлигини оширишлари зарур. «Правда-нинг «Қайта қуриш принциплари: фикр ва ҳаракатларнинг революционлиги» ре-дакция мақоласини қўллаб-қувватлаб эълон қилган кўп мактубларда ҳам шу ҳақда гапирилмоқда.

Сўз қудратли қуролдир. Журналист ва редакторнинг шахсий жавобгарлиги го-ят каттадир. Ошқоҳорлик чала ҳақиқат билан ундан шахсий ўч олишда, кимларнингдир нафосининг қондиришда фойдаланиш билан қилишга олмайд. КПСС Марказий Комитетига оммавий ахборот воситалари раҳбарлари билан бўлиб ўтган учрашув-да сўз улғур омилидир, аммо ундан при-нципалликка путур етказиб фойдаланиш-лик керак, деб таъкидланган эди. «Араван-ни бошқа томонга тортатганлар, бизни қўлдан оздирмоқчи бўлаётганлар, бизни бошқа йўлга солиб юборишга уринаётган-лар, «қайта қуриш гулжанига бутунлай бошқа ёнлигини ташламоқчи бўлган ки-шилар шунинг билки қўйишлари керак», бунга йўл қўйилмайд. Журнал, нашриёт, газета — бирон-бир кишининг шахсий иши эмас, бу умумпартиявий, умумхалқ кишидир.

Ошқоҳорлик журналистлар зиммасига оширилган талаблар қўймоқда. Профес-сионал билимдонлик, фактларга ҳалол, э-тибкорлик билан муносабат — публици-стинг ҳиммати эмас, балки бурчдир. Унинг ҳар бир сўзи аниқ ҳақиқат бўлиши керак. Аммо зарур билимга эга бўлмаган айрим авторлар бугунги кун ва ўтмиш воқеа-ларига юзак баҳо бермоқдалар, хатолар-га, ноаниқликларга қўй қўймоқдалар, ча-

ла-хрим ҳақиқат билан чекланмоқдалар. Ўқувчилар қўйидаги яқдил фикрни ай-тишмоқда: рўй-ростлик ва танқид замин-да бирон-бир нашрининг сохта обрў-эъти-бор қозониши учун гуруҳбозлик ва бориб турган манфаатпарастликка йўл қўйиб бўл-майди.

Баъз авторлар шов-шувга сабаб бў-лувчи воқеалар кетидан қувмоқдалар. Баъ-зи бировлар «учаётган тарелкаларни, ай-римлари эса «қор одам» ҳодисасини кў-пиртириб ёзмақдалар. Яқинда СССР Со-лиқни саклаш министрлигида бўлиб ўт-ган матбуот конференциясида ҳаққоний таъкидланганидек, медицина муаммола-рини ёритишда журналистларнинг енгил-таклигига тоқат қилиб бўлмайди. Маса-лан, «Катрексини рақдан даволайдиган дорм деб тарғиб этиб мақолапар эълон қилингандан кейин кўп одамларда умид пайдо бўлди. Таассуфки, бу умид ҳозир-ча оқланмади. Дорини клиника шароити-да синоддан ўтказиб бунин тасдиқлади. Мухбирларнинг бундай масъулиятсизлиги одамларни газетабитириш тусунарилидир.

Мақолапарини тайёрлаш чоғидаги пала-партишлик, нисофсизлик оқибатида ошқо-ҳорлик ва қайта қуришга зарба урилмоқда. Партия ташкилотлари ва журналистлар таш-килотларини айрим авторларнинг ҳақиқат-ни бузиб кўрсатётганликларини, нопокли-ги ва ҳатто дўнхатсизликларини эътибор-дан четда қолдирмасликларни керак. Про-фессонал ахлоқ нормаларига қатъий риоя қилиш учун курашда СССР Журна-листлар союзини ҳузурида яқиндагина ту-зилган Бутуниттифок ахлоқ ва ҳуқуқ ке-наши муҳим роль ўйнаши керак.

Матбуотда ҳам қайта қуриш бормоқда. Бу қайта қуриш ўтмишнинг салбий асо-ратларидан покланишни, ароксиз, сийқа-си чиққан воситалардан воз кечишни, журналистларнинг масъулияти ва билим-донлигини, профессионал маҳоратини оширишни талаб этади. Партия публици-стларга иқтисодий янгилашдаги фидоко-рлик билан иштирок этиш бурчи тўғриси-да, улар ўз ақл-ҳидроки ва истеъдодини бағишлашлари лозим бўлган асосий вазифа — халқ руҳини мустаҳкамлаш, унинг қайта қуриш учун курашини қўллаб-қув-ватлашдаги бурчини қайта-қайта эсла-тиб ўтади. Ҳаёт маромига раъз солиб, ҳара-кат қилиш зарур.

(ПРАВДА) газетасининг 1988 йил 14 апрелдаги бош мақоласи).

Сўнгги йилларда Қашқадарь область Чироқчи райони-даги «Москва» совхозида қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилдорлигини сезиларли даражада ошди. Бунга ўсимлик-ларни муҳофаза этишнинг биологик усулини қўлланш орқали эришилмоқда. Хўжаликда биофизика ишлаб ту-рибди. Бу ерда зараркунада ва касалликлар қушандис — трихограмма қўйлатирилади. Улар ёрдамида 13 минг гектаргача майдонга ишлов бериш мумкин.

СУРАТДА: катта лаборант Сулаймон Сафаров ва ла-борантка Жумагул Тўрабоева бедазорга трихограммалар-ни тарқатишмоқда.

Ш. ШАРОПОВ ФОТОС.

(ЎзТАГ).

ХУШХАБАРЛАР

Жиззах областидаги Носиров номи совхозининг динида қуриб битказилган идорасида столлар ва сейфлар ўрнини 300 та каравотка ва болалар боғчасининг бошқа ашёлари ағдарилади. Илгари бола билан уйда қолганга мажбур бўлган юзга яқин она энди хўжаликнинг дала ва фермаларида ишлашга киришди. Шундай қилиб, совхоз раҳбарлари янги бинони совхоз боғчасига топширдилар. Ҳар кун хўжалик ҳисобидан бу ерга 100 литр сут ва 40 килограмм гўшт келиб турибди.

Тошкент области харитасида Весиний деган янги посёлка пайдо бўлди. У Усмон Юсупов номи совхоз ерларида қад қўтарди. Бу ерга нисга юборилган ёш мутахассислар томорқа ва хўжалик инморатлари бўлган икки қаватли замонавий кўтхаларга биринчи бўлиб кўчиб кирдилар. Сайловчиларнинг ёш чорвадорлар ва механизаторларини, клуб ходимлари ва педагогларини уй-жой билан таъминлашдан иборат энг муҳим нақазлардан бири шундай бажарилаётганда.

(ЎЗТАГ).

Пахтакор районидagi 6-ўрта мактаб ўқитувчиси коммунист Мария Вохидова ўн беш йилдан бери шу ерда самарали ишлаб келапти. У дарсларни қизиқарли, қўлғазмали қўрлар ёрдамида ўтиши, синфдан ташқари машгулотларда

фаол қатнашиши билан ажралиб туради.

СУРАТДА: М. Вохидова «Ёш химиклар» тўғарида аъзоларига йўл-йўриқлар бермоқда.

У. ҚУШВОҚОВ ФОТОС.

ҚУРБАКАЛАР КОНЦЕРТИ

— Дадам билан бирга баҳор пайтида концерт тинглаган эдик, — деди бир кун Ромука.

— Қалай, аққанмиди?

— Ҳа-ҳа-ҳа! Кав-кав-кав! — деб қурбакалардек сакраб иргилишга бошлаган Ромукалар.

— Э-ҳа, гап бўлган денглар! Мана, қандай концерт кўргансизлар! Боллабсизлар, балли! Фақат сизларнинг «ка-ка-ка» деб сайраганларинг қурбакаларнинг баҳор пайтидаги овозига ҳеч ўхшамайди. У-қурбакалар қий-чув қилишади, гўнгиллашади, гўлдурлашади, тумшуги узун қурбакалар эса — бўйиқ овозда қуруллашади... Бошқа ҳам сувада, ҳам қуруқликда яшовчилар эса...

— Ҳам сувада, ҳам қуруқликда яшовчилар! — қайтарди сўради Ромука. (Ромука билан тушуинган нарсаларни шу заҳотиёқ сўраб олишга келишганми).

— Ҳа, ҳам сувада, ҳам қуруқликда яшовчилар — буларга қурбакалар ҳам, бақалар ҳам, тритонлар ҳам кириди — ҳаётларининг бир қисмини сувада, бир қисмини қуруқликда ўтказишади. Шу сабабдан олимлар уларни ҳам сувада, ҳам қуруқликда яшовчилар деб аташган. Қиш пайтларида қурбакалар ҳовушларда, қўлларда балчиққа кўмилиб ухлашади. Музлар эриб, қуёш қиздира бошлади дегунча ўт-қурбакалар ҳам, тумшуги узун қурбакалар ҳам сувадан чиқиб, уруғ қўйиш учун сува ҳавзаларини излаб кетишади. Худди мана шунда уларнинг концерти бошланади: баҳор келди! Иссиқ, ахш! Насл қолдирса ҳам бўлади! Қўлмак ва ҳавзаларда қурбакалар уруғ ташлайди. Уни бемалол курса бўлади — минглаб думалок тиник уруғлар бир-бирини ёпишиб сув устида сувиқ юради.

— Дадамиз қўрсатган эдиклар, биз уни қўрсатганимиз. Ҳар бир уруғининг ичиде қора нуқтача бор эди.

— Жуда тўғри айтдинг. Қора нуқта — бу бўлажақ қурбакача. Қўш қанча қаттиқ қиздириб қўлмакчалардаги сува қанча илсис, у шунча тез ривожланади. Икки ҳафтадан ўтган, халқа шаклида ўралган балчиқча ўхшаган узоқича тиркиш жон пайдо бўлади. Вақт ўтиши билан у узун думли ва кичик бошли итбалиқча айланади. Кейин катталашаверлади ва борган сари балчиқча ўхшай қолади. У ҳаводан нафас олиш учун тез-тез сува юзасига чиқади. Бироз вақт ўтиши билан думининг ўнг ва чап томониде бўртмачалар пайдо бўлади. Улар кейинчалик узун орқа оёққа айланади. Думи қисқарса, олдинги оёқлари ўсиб чиқади. Фақат шундан кейингина у ҳақиқий қурбакача шаклига кириди. У ўрмонда яшайди. Катта бўлган, уруғ қўйиш учун ўзига қўлмак излаб топади...

Қурбакаларнинг ашуласини эшитганимиз! Эшитмаган бўлсангиз, албатта эшитинг. Ҳам ерда, ҳам сувада яшовчиларнинг овози пластинкаларга ёзиб олинган. Бу қурбакаларнинг табиатда овозига қараб фарқлашга ўргатади. Қурбака уруғини қўрсатганимиз! Йилнинг қайси вақтида! Қаерда! Итбалиқларини-чи! Уларнинг қурбакалардан фарқи нимада!

Қурбакаларнинг ўсишини кузатиш. Бунинг учун қурбака уруғидан банкага солиш, уни дараза тоқчасига қўйиш. Сабр қилиш. Аста-секин уруғда ўзгариш бўлиб ва, ниҳоят, итбалиқлар пайдо бўлишини кураш. Итбалиқлар уруғдан чиқди дегунча уларни, албатта, қўлмакка қўйиб юборинг. Акс ҳолда нобуд бўлади.

МЕНИНГ ХУНУК ДУСТИМ

Ромашкаларнинг қишлоқ болалари орасида дўстлари кўп эди. Улар мен яшайдиган уй ёнига келиб, жовдираб турардилар. Уйга киришга қанча таклиф қилмайин, барибир унмасдилар. Энди бўлса биз улар билан яхши дўстимиз. Ҳар оқшом олдимида келишадим. Биз сикмейкача ўтириб оламизда, мен уларга ҳар хил воқеаларни қўлаб берардим. Бугун шундай воқеани ҳикоя қилиб бердим.

«Биринчи марта у билан ўрмонда юзмаюз келганимиз. У катта ва семиз бўлиб, оғир нафас олганча сўмоқда ўтирарди. Мен бақаларни аваллари ҳам қўрсат-

ТАБИАТ ТОПИШМОҚЛАРИ

ман, аммо уларни диққат билан кузатишга ҳеч вақт тополмасдим. Ҳозир эса шоша-диган ишим йўқ, шунинг учун чордана қуриб ўтирдим-да, диққат билан уни кузата бошладим. Бақа ҳам бунга қарши эмасди чоғи. Ҳар қалай қочиб кетишга чоғланмади. «Нега кўпгина одамлар уни хунуқ деб ҳисоблашади!» — ўзимча ўйладим. Сабабини билмадимми аммо у менга жуда ёқди. Айниқса, кўзлари ажойиб экан. У тилларинг тусда бўлиб ҳамма ёни хол-хол эди. Шу аллозда танишдик. Бир-биримизга лом-моми демая турли томонга барқардик.

Шундан кейин бир неча кун ўтди. Бир кун кечқурун бақани тагин учратдим. Бу сафар у боғимизда, каттақон чирган тўкиа ёнида ўтирарди. Тунда ва кун соғинган пайтда у оғза чиқар, кундуз кун эса қўёшнинг иссиқ нуридан қочиб майсалар орасида вақт ўтказарди. Бир пайтлар қайсида бир китобда бақани қўлга ўргатиш мумкинлигини ўқигандим. Чувалчангларни тегири олардим-да, бақа олдиға келардим. Чувалчангнинг илтиҳа қўп унча ўрнатиб, унга тутардим. Аммо у негадир олмасди. Аваллиға ҳайрон бўлдим, кейин бақалар хашаротларни ҳаракат қилаётган пайтда титиб олиши эсимга тушиб қолди. Таёқчини қимирлата бошладим. Тўсатдан... Ҳатто ўзим ҳам қандай содир бўлганини сезмай қолдим... Чувалчанг йўқ бўлди-қолди. Таёқчага яна битта чувалчангнинг ўрнатиб, уни қимирлатдим. Воқеа қайтарилди. Учинчи ва тўртинчи марта ҳам ана шундай бўлди. Чувалчанглар йўқолар, бақа эса қимир этмай жойида ўтирарди.

Шу кундан бошлаб ҳар кун ерталаб бир вақтда эски тўкиа ёнига келадиган ва ўз бақам билан учрашадиган бўлдим. У ҳам мени кутиб ўтирган бўларди.

Бир кун учрашуга кечикиб қолдим ва бақани ўз жойидан топландим, тўкиа атрофини қараб чиқдим, ўтлар орасини титкиладим: йўқ. Бақосдан пашшалар талаб этган қора шаклни қўриб қолдим. Ким уни бундай қилди? Нега! Кимдир бақанимиз фақат хунуқ бўлгани учунгина ўлдирган! Хунуқ... Унинг ажойиб тилларанг, қора нуқтали кўзлари, унга ажойиб қиёфа берадиган каттақон тишис оғзи кўз олдимга келди. Назаримда у хунуқ эмасди.

Нега энди бунин бошқалар кўрмайди! Балки синчковлик билан уни кузатишмагани учундир!

— Сизлар бунга нима дейсизлар, болалар!

— Томорқамизда бақа яшарди... шундай кулранг эдик, — жимликни бузиб деди Маруся. — Лекин бувам унга қўл теккизтирмадилар.

— Бу кулранг бақа. У томорқани қўриқлайди. Капалак ва шиллиқ қўртларни йўқотади.

— Бақадан менга сўғал тошган. Мана! Қаранг! — Павлик қўлини кўрсатди.

— Қўйсанг-чи, Павлик! Бу бақадан эмас! — Бувин айтганлар.

— Кўплар, ҳатто катта ёшдагилар ҳам шундай деб ўйлашади. Бу нотўғри. Бақа ростида ҳам ўзидан оқ суюқлик ажратди, бошининг икки ёнига жойлашган махсус бўртмачалардан чиқадиган бу суюқлик одам учун бутунлай ҳафсиздир. Бу бақалар ўзини ҳимоя қиладиган ягона усуллар — ахир, уларда тиш ҳам, қўриқчилли тирноқ ҳам, ҳатто қурбакаларникига ўхшаган узун оёқ ҳам йўқ.

— Бу қурбаками ёки бақами: қандай биласиз?

— Сenga нима десам экан, Маша! Муҳими: кузатиш, таққослаш, эслаб қолиш... Ўрмонда кетайтиб бироз тўхта, атрофини кузатиб, ўйлаб кўр, эҳтимом, ўзинг жавобини топарсан. Эсингдами, қурбакадан қўриқчининг! Қандай сакраганди! Тўппа-тў-

ри сенга қараб. Нега! Чунки унинг орқа оёқлари шундай узунки. Бақаники-чи! Уники капта ва шу тўфайли узоққа сакрай олмайди. Бақа аста, ахир билан юради. Яна шунинг ҳам эслаб қол: ўтирган қурбақанинг боши ва танаси бироз кўтарилган бўлади, шунда у уни кетайтиб ҳашаротларни осон ушлаб олади. Бақада бу бошқача, унинг танаси ҳам, боши ҳам пастга энгашган бўлиб, ерга тегиб туради. Ахир, у ҳашаротлардан бошқа, ер устида судралиб юрадиган шиллиқ қўртларни тўтиб ёйишини энди сен биласан.

Шу пайт болаларнинг чарчаганини сездим. Улар кўзларини ишқашар, эснатарди. Ухлаш пайти бўлди!

— Эртагачи!

Бақа қурбакадан қандай фарқланади! Сувада ҳам қуруқда яшовчи жониворлар нима ёқди! Нима учун бақалар асосан шиллиқ ва капалак қўртларини оқ қилишади! Ўт-қурбака кишини қандай ўтказад! Сувада ҳам қуруқда яшовчи жониворлар овози пластинкасини тинглаб кўринг ва қурбакалар, кулранг бақалар қўлашсини эслаб қолмиш ҳаракат қилинг.

БУТУНЛАЙ БУЛАКЧА

Ромашкалар билан бизларнинг ўз ҳовузимиз бор. Тўғри, у катта эмас. Аммо бизга қиёфа қилади. У бизники, чунки шу ерда биринчи марта сув қўнғиси билан учрашдик, йирткич нининини, ниничи-мергана шу ерда қўрдик. Худди шу ерда қурбакалар Ромашкаларга «концерт» қўйиб беришган. Уларнинг гапига қараганда бу ҳовуздани ўзлари топишган. Майли, бу уларнинг биринчи кашфиётлари бўла қолсин.

— Буви, биз ҳовузга кетдик! Боқам ҳам биз билан кетаяпти.

— Майли, бораверинглар! Биз қўнайишга қолдик — Ромашкалар, уларнинг дўстлари, Боқам ва мен.

Мана қишлоқдан чиқдик. Ўрмон бўйлаб кетаямиз... Ҳидани айтмайсизми! Хўшбўй асал хиди!

— Ромашкалар, қандай хид келаяпти? Болалар у томон, бу томонга ўтирилиб, хид биллиш учун чўқур нафас олишди.

— Билмадинглар-а! Жўқа дарахти гуллапти. Асалари-чи, асалари! Гулшира йиғаяпти.

Дала бўйлаб бораёямиз... На булут қўринад, на шабабса эсди... Ўтлоқ белга урди. Боқам ўтлар орасида қўриқмайди. Гуллар қанча! Қўнғироқгўл, мойчекач, қизилпойча... Чигирткалар чирчиллагани-чирчиллаган. Нима қилибди, ҳаммаси қонда бўйча. Июль — ёзининг ўртаси. Уф, иссиқ-ки! Бироз дам олсак бўлармиди! Ҳатто Боқам ҳам тилини оскилтириб келаяпти. Болаларга куннинг иссиғи ҳам таъсир этмаган. Югуришиб, қулишиб келишяпти.

— Мен биринчи! Мен! — бақирди Тарас. Рома бўлса йиғлагачи эди.

— Мен-чи... мен нечанчи!... Мен баҳорда дадам билан бирга тритонларни қўрсатдим. Биласанми, қандай чиройли улар! Токи катта, сап-сарик, қорни ҳам сап-сарик, ҳаммаёғида холи бор. Рақсга тушгандек сузишади.

— Ҳамма гапинг ёлгон. Улар ҳечам сап-сарик эмас, кўм-кўк. Сувада эмас, ўт устида яшайди.

— Ёлгон! Ўзининг гапинг ёлгон! — Тўхтанг, тўхтанг! Ҳозир аниқлаймиз. Гап шунданки, Рома тритонларни баҳор пайтида қўрсатган, баҳор пайтида улар сувада яшайди ва эркаклар чиройли сарик рангда бўлишади. Тўғри, бу узоқ вақт давом этмайдик. Вақт ўтиб урғоч тритонлар сувага уруғ ташлайди, урғон личинкалар пайдо бўлади. Улар катта тритонлар син-

БАХТ

Бахт бирова бир сўм пул, биров учун битта нон. Биров учун ҳаром йўл, биров учун пок виждон. Мен учун реза-реза Меҳнатдан тўқилган тёр. Энг чиройли битилган Бир байт муқамал шеър.

Жанговар ҳолатга келтиринг дарҳол
Барча ўт ўчириш машиналарин.
Ҳар лаҳза ғанимат, ҳар лаҳза олтин,
Токи ўт кетмасдан бани башарга.
Одамлар, илтимос, оёққа қалқинг,
Викдонлар ёниб кетмасдан олдин.

Назм дафтаридан

Суюнганим

Гоҳо қувонч, гоҳида алам
Назм сари ундади мени.
Эрмак учун тутмадим қалам,
Ёздим қалбим бўёқсиз нени.
Устоз менга она табнат
Ва юртимнинг ҳароратларин,
Дўстдан, гоҳо ғанимдан

Қалбимнинг бор жароҳатларин
Суюнганим — Ватаним онам,
Қуйга солиш уни тараттум.
Ўз овозим, ўз сазим билан
Ўз бахтимни ўзим яраттум.
Хуррам РАЙИМОВ,
Денов райони.

Чўпон кўчди яйловга

Қир бағрига — кенг яйловга кўчиб келди чорвадор,
Қўй, сизирлар, йилқиларинг қизгин тўли бошланди.
Қўзи, бузоқ, тойқоқларин ардоқлайди наваҳор,
Дала гўзал, ерга гўл гулдор гилам ташланди.
Тонгдан туриб сизир соғар келинчақлар, оналар,
Қўзчоқлар мамнуният, гоҳ эпчил қўлларин.
Қўзчоқлар онасини миқ-миқ эмар ва қонар,
Хўшбўй хидлар таратади гулбаҳорининг елларин.
Гулдор она сепаратда сутдан айирар қаймоқ,
Енг шимарган семиз кампир ёғ эритар бир қозон.
Яйлов байрам тусин олар совиқ эгиз туққан чоқ,
Чўпонларнинг юзларига қувонч олам-жаҳон.
Чорвадор баҳор фаслини ўзгача сурури бор,
Қўш қўрмак далаларга жилава қилиб қарайди.
Қўзларининг қораси бор, шерози бор, сури бор,
Бари сакраб ўйнашади, яйрашади, маърайдим.
Сурувнинг тоғ бағрига ҳайдар чўпон чалиб най,
Завқ бағишлар кенг сойларда сувнинг шашқин оқшини.
Она юртининг саховати тошар жўшқин бўлоқдай,
Завқ бағишлар тўғайларининг сайраб қанот қоққини...
Тўра ЖУМАН,
Улуғ Ватон уруши инвалиди.

Мавжуда ҲАКИМОВА

ЕР

Хотира дафтери эмасми замин,
Ҳар бир варғида замон вафсин бор.
Непарин сўзлайди жафокан,
Вазмин,

Замин хотирига назар сол бир бор.
Гоҳида ўзгариб туради замин,
Гоҳ булут қоплайди еру семонин.
Гуллар қулф уради яшарса, тайин,
Муаттар буй тутиб кетар ҳавонин.
Инсонга қиёсдир муътабар ер ҳам,
Қишининг соғингдан музлагай юз.
Саратон тафтидан у олар ором,
Замин-ла сирлашиб яшаш бахт ўзин.

Мард инсон гуноҳин кечирар албат,
Шодлик улашади меҳр қўйсанг ерга.
Марду майдонлардан фахр этар хўшбахт

Ва яна бол берад тер тўқин эрга.
Прометей ёритган оловнинг тафти
Кимларин иситмас оташ бағрида!
У ҳам инсон эди, ер қўлай кифти,
Қўшини эъозлаб эзим сағрида.
Қаҳру газаблардан эзилса инсон,
Замин ҳам йиғлайди бўлсанг бепарво.

Кийдиран, едирар иссиқ қулча нон,
Меҳнат деб, миннатин қилмасанг давво.
Ер муҳтож инсоннинг муҳаббатига,
Тилини тушуна оғаш ўшар.

Сазовор бўлсанг садоқатига,
Ишинга ривожу ризққа ризқ қўшар.

Тожиқчадан
Арофат НОСИРОВА
таржимаси.

СПОРТ АХБОРОТИ

ШАХМАТ

Жаҳон қубоғи мусобақасининг биринчи босқичи тугашига етти тур қолди. АҚШ-лик гротмейстер Ясер Сейраван ўн биринчи турга қадар кечиктирилган охириги партияда югославиялик Предраг Николић билан дурани ўйнади.

Мусобақада ўн имкониятдан 7 очко тўплаган собиқ жаҳон чемпиони Анатолий Карпов пешқадамлик қилапти. Иккинчи, учинчи ўринларини ҳам совет шахматчилари — Александр Беляский ва Валерий Салов эгаллаб туришибди. Улар ҳисобида 6 тадан очко бор. Михаил Таль 4, 5, Андрей Соколов 4 очкога эга.

Берлинда Эрнст Тельман хотирасига бағишланган халқаро мусобақа давом этапти. Унда 5,5 тадан очко жағмаган совет гротмейстерлари Сергей Смагин ва Валерий Чехов қарвонбошлик қилишяпти.

ХОККЕИ

СССР чемпионатининг олий лигасида медаллар учун кураш олиб бориш ҳуқуқини беришга тўрт ўрин учун мусобақалар бўляпти. Ўтган тур учрашувлари янада қизгин ўтди. Ўйинлар жадвали пешқадам — «Спартак» муҳим икки очконинг бой берди: Москва «Динамо»дан мағлубиятга (1:2) учради.

Икки матчда қучлар тенг келди. «Автомаши» (Свердловск) — «Сокол» (Киев), «Динамо» (Рига) — СКА (Ленинград) командалари (6:6, 3:3) очколарини бўлишиб олдилар. Москва «Крилья Советов» ва Челябинскнинг «Трактор» командалари учрашувида 4:2 ҳисоби қайд этилди.

Прагада ўсимлар ўртасида Европа чемпионати ўтказилляпти. Ҳозир икки команда — СССР ва Финляндия хоккейчилари мағлубиятсиз иштирок этишяпти. СССР терма командаси учинчи турда майдон эгалари — чехословакияликларни 6:4 ҳисобиде етди.

Бошқа учрашувлар натижаси: Финляндия — Швеция — 7:3, Швейцария — Руминия — 4:2, Норвегия — Польша — 7:3.

ФУТБОЛ

Биллур соврин — СССР қубоғи учун ўтказилган чорак финал учрашувлари ниҳоясига етди. 18 майда бўладиган ярим финал ўйинларида «Торпедо» (Москва) — «Днепр» (Днепропетровск), «Жальгирис» (Вильнюс) — «Металлисте» (Харьков) командалари ўзаро куч синашадилар.

ХРОНИКА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Сановар Ахроровна Хўжаева бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон ССР социал таъминот министри вазифасидан озод қилди.

Редактор
А. Ф. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

17 АПРЕЛЬ,
ЯҚШАНБА
СОВЕТ ФАНИ КУНИ

8.30 Янгиликлар.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.30 «Рябинушка» трюси куйлайди.
9.45 «Спортлото» тиражи.
10.00 «Будильник».
10.30 «Совет Иттифоқиға хизмат қиламан!».
11.30 «Тонгги почта». Музикали кўрсату.
12.00 «Даугава». Телевизон хужжатли фильм премьераси (Рига).
13.00 «Музыкали кино».
13.30 «Қишлоқ ангилликлари».
14.30 Онкология проблемаларига бағишланган Совет — Америка телеконференцияси.
15.30 «Ералаш». Болалар ҳажвий киножурнали.
15.40 «Яна бир табаскум». Фильм-концерт премьераси («Экран»).
16.10 «Бугун — Совет фани кунин».
16.25 РСФСРда хизмат кўрсатган артист В. Андропов раҳбарлигидаги Давлат академик Большой театрининг духовой чогу оркестри чалади.
16.40 Томошбинларнинг талабларига биноан, «Ердаги ҳаёт», Кўп сериали телевизион илмий-оммабоп фильм (Англия). 7-фильм.
17.45 «Халқаро панорама».
18.30 «Мен индамасдан туролмайман». Кар-соқовлар нутқини ўстириш методикаси ҳақида.
19.05 М. Платинский номи РСФСР Давлат академик рус халқ хорининг концерти.
20.00 МТ экранда биринчи марта. «Сузувчи». Бадий фильм.
21.30 «Время».
22.05 Хужжатли фильм.
22.30 Футбол. СССР чемпионати. «Днепр» — «Спартак». Днепрпетровскдан кўрсатилади.
00.25 Янгиликлар.

МТ II

8.30 Зерядкага сафлангис!
«Тафаккур» программаси.
8.45 «Бугун — Совет фани кунин».
8.50 «Халпарастлар». Илмий-оммабоп фильм («ЦНФ»).
9.35 Панорама: фан ангилликлари.
10.00 «Оламга савҳат». Киноальманах.
11.00 Панорама: фан ангилликлари.
11.20 Ажойиб кишилар ҳаёти. Академик А. Н. Колмогоров.
11.50 Панорама: фан ангилликлари.
12.10 Инженерлик корпуси. Касблар ҳақида мунозара.
13.55 Фан: назария, тажриба, практика.
14.30 Мамлакат театрлари намоиши этакда. «Иза». Москва об-ласть драма театри фильм-спектаклининг премьераси. Автор — В. Арро.
16.20 «Жасорат кўрсатиб». Хужжатли фильм премьераси (Грузия илмий-оммабоп ва хужжатли фильмлар студияси).
16.40 Телевизион музикали абонемент. Г. Г. Нейгауз ва унинг шоғирлариди.
17.40 «Давлат чегараси». Кўп сериали телевизион бадий фильм. 2-фильм — «21-йилнинг сокин ёзи» («Беларусьфильм»). 1 ва 2-сериалар.
19.55 Реклама.
20.00 Спорт ва шахс. А. Медведь.
20.30 Тунгига ҳайрли бўлсин, кичиктоилар!
20.45 Бадий гимнастика. «Советская жешина» журналининг соврини учун халқаро мусобақалар.
21.30 «Время».
22.05 «Езувчи» жодди сахифалари. Юрий Герман.
23.10 И. Шварц романслари ва қўшиқлари. Ленинграддан кўрсатилади.
23.45 Янгиликлар.

ЎЗТ

8.30 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа.
10.00 Хужжатли фильмлар программаси.
10.40 «Биргаликда куйлаймиз». Ф. Қодиров. Т. Илхомов. «Гул элтамиз доқийга».
11.00 «Шахмат мактаби».
11.20 Мактаб ўқувчилари учун. «Китоб — бизнинг дўстимиз».
12.40 Ҳамза ҳақидада Инвизий туғилган кунининг 100 йилгиди олдидан. «Бой ила қизматини». Ҳамза номидеги ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
15.10 «Саломат бўлинг».
15.40 «Совет ўт ўчириш муҳофазаси органлари — 70 йшдан».
16.25 Корейс «Лотос» бадий халқ рақс ансамблининг концерти.
17.00 «Қайта қуриш йўлидан». «Қурувчи» уй-жой қуриш кооперативининг иш тажрибасиди.
17.30 Реклама.
18.00 Кўрсатулар программаси.
18.05 Мультифильм.
18.15 Мактаб ўқувчилари учун. «Санъат гулчалари».
18.45 Б. Бойкоблов. «Сокин Хурсон». Адабий театр.
19.30 «Ахборот (рус.)».
19.50 «Бугун — Совет фани кунин».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Бизга мактуб йўллабсиз». Музикали программа.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Оламга савҳат». Киноқўрсату.
23.05 «Қўриқ обрў